

BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

II) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 4.

ÅREN

1871—1875.

KRISTIANSTADS LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Under qvinnevannet har icke skett någon förändring af länets *gränser*.

Uti berättelsen för åren 1856—1860 angaf Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande länets *areal* efter Forsells statistik, den enda då tillförlitliga källa i detta hänseende. Under innevarande år har i tryck utkommit topografiska och statistiska uppgifter om Kristianstads län, utgifna af generalstabens topografiska afdelning, och enligt dessa är länets hela ytvidd 56,8314 kvadratmil, deraf 50,8888 kvadratmil fast mark, 3,9517 kvadratmil mossar och kärr samt 1,9909 kvadratmil vatten.

Vid nyssnämnda berättelse fogade Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande en tabell om länets, såvidt landet afsågs, *ad-*

ministrativa indelning i judicielt, kameralt och kyrkligt hänseende, och uti berättelsen för femårsperioden 1866—1870 redogjorde Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande för de förändringar i berörda indelning, som dittills inträffat. Under senaste femårsperioden har i afseende på denna indelning endast den förändring förekommit, att Ingelstads och Jerrestads härads domsaga, som förut utgjort två tingslag, ett för hvarterdera häradet, förenats till ett tingslag, samt att Nosaby församling, bestående af Näsby, Nosaby, Hammars, Åraslöfs och Bolsby byar, som tillföre varit förenade med Kristianstads stad i så mätto, att pastor i Nosaby tillika varit stadskommisiter i staden, blifvit sjelfständigt pastorat och stadskommisiteraturen deremot förenats med pastorsbeställning i Vä annexförsamling.

2. Invånarne.

Tab. N:o 1. Tabell öfver *folkmängden* i länet för hvarterdera af de fem år, berättelsen omfattar, för Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst bifoga under N:o 1. Uti senaste femårsberättelsen antydde Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, att det förhållande, att folkmängden, som under flere föregående perioder varit i jemnt stigande, under åren 1868 och 1869 visade sig vara i märkbart nedgående och under år 1870 högst obetydligt stigit, antogs hafva sin orsak i utflyttningar, hufvudsakligen till Amerika, och att detta antagande icke varit felaktigt synes följa deraf att, sedan utflyttningarna under senast för-

flutna femårsperioden i betydlig mån aftagit och många utvandrare till fäderneslandet återvändt, folkökningen återtagit sitt stigande, så att länets folkmängd år 1875 öfverstege 1870 års folkmängd enligt husförhörlängderna med 7,219 och enligt mantalslängderna med 6,085.

Antalet af under perioden inflyttade utlänningar har icke varit särdeles stort. Beträffande *utlänningar*, som besitta fast *egendom* eller äro med jordbruk sysselsatte, var förhållandet vid femårsperiodens slut följande:

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-15.
1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.....	1.
2. Invånarne.....	1.
Tab. Litt. A. Uppgift å utländingar, som vid 1875 års slut såsom jordbrukare voro bosatta i eller egde jord inom Kristianstads län.....	2.
3. Näringar.....	3.
Tab. Litt. B. Uppgift å utländingar, som vid 1870 års slut såsom jordbrukare voro bosatta i eller egde jord inom Kristianstads län.....	3.
Tab. Litt. C. Bränvinstillverkningen.....	5.
4. Kommunikationsanstalter och varubyten.....	9.
5. Kameralförhållanden.....	11.
6. Politi.....	12.
Tab. Litt. D. Uppgift på egendomar af fideikommiss natur i Kristianstads län.....	12.
 Tabellbilagor	 16-25.
Tab. N:o 1. Folkmängd.....	16.
Tabb. N:is 2 o. 3. Jordbruk och boskapsskötsel.....	17.
Tab. N:o 4. Skogshushållning.....	18.
Tab. N:o 5. Dödade rofdjur.....	18.
Tab. N:o 6. Husdjur, dödade af rofdjur.....	19.
Tab. N:o 7 a. Bruk, fabriker och manufaktur-inrättningar, år 1875....	19.
Tab. N:o 7 b. Handtverkerien år 1875.....	20.
Tab. N:o 8. Allmänna vägar, gästgifverin och skjutsning.....	21.
Tab. N:o 9 a. Sjöfart, år 1875.....	21.
Tab. N:o 9 b. Handlande och deras betjening, år 1875.....	22.
Tab. N:o 10 a. Hemman och jordlägenheter m. m. å landsbygden, år 1875.....	22.
Tab. N:o 10 b. Jordområde och egendomar i städerna.....	23.
Tab. N:o 11. Laga skiften, åren 1871-1875.....	23.
Tab. N:o 12. Stats- och riksgäldsmedlen, åren 1871-1875.....	24.
Tab. N:o 13. Sparbanker.....	25.
Tab. N:o 14. Fattigvården.....	25.

BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

II) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 4.

ÅREN

1871—1875.

KRISTIANSTADS LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Under qvinnevannet har icke skett någon förändring af länets *gränser*.

Uti berättelsen för åren 1856—1860 angaf Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande länets *areal* efter Forsells statistik, den enda då tillförlitliga källa i detta hänseende. Under innevarande år har i tryck utkommit topografiska och statistiska uppgifter om Kristianstads län, utgifna af generalstabens topografiska afdelning, och enligt dessa är länets hela ytvidd 56,8314 kvadratmil, deraf 50,8888 kvadratmil fast mark, 3,9517 kvadratmil mossar och kärr samt 1,9909 kvadratmil vatten.

Vid nyssnämnda berättelse fogade Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande en tabell om länets, såvidt landet afsågs, *ad-*

ministrativa indelning i judicielt, kameralt och kyrkligt hänseende, och uti berättelsen för femårsperioden 1866—1870 redogjorde Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande för de förändringar i berörda indelning, som dittills inträffat. Under senaste femårsperioden har i afseende på denna indelning endast den förändring förekommit, att Ingelstads och Jerrestads härads domsaga, som förut utgjort två tingslag, ett för hvarterdera häradet, förenats till ett tingslag, samt att Nosaby församling, bestående af Näsby, Nosaby, Hammars, Åraslöfs och Bolsby byar, som tillföre varit förenade med Kristianstads stad i så mätto, att pastor i Nosaby tillika varit stadskommisiter i staden, blifvit sjelfständigt pastorat och stadskommisiteraturen deremot förenats med pastorsbeställning i Vä annexförsamling.

2. Invånarne.

Tab. N:o 1. Tabell öfver *folkmängden* i länet för hvarterdera af de fem år, berättelsen omfattar, för Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst bifoga under N:o 1. Uti senaste femårsberättelsen antydde Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, att det förhållande, att folkmängden, som under flere föregående perioder varit i jemnt stigande, under åren 1868 och 1869 visade sig vara i märkbart nedgående och under år 1870 högst obetydligt stigit, antogs hafva sin orsak i utflyttningar, hufvudsakligen till Amerika, och att detta antagande icke varit felaktigt synes följa deraf att, sedan utflyttningarna under senast för-

flutna femårsperioden i betydlig mån aftagit och många utvandrare till fäderneslandet återvändt, folkökningen återtagit sitt stigande, så att länets folkmängd år 1875 öfversteg 1870 års folkmängd enligt husförhörlängderna med 7,219 och enligt mantalslängderna med 6,085.

Antalet af under perioden inflyttade utlänningar har icke varit särdeles stort. Beträffande *utlänningar*, som besitta fast *egendom* eller äro med jordbruk sysselsatte, var förhållandet vid femårsperiodens slut följande:

A) Utländingar, som icke vunnit svensk medborgarerätt:

	Mantal.	Taxeringsvärde.
41 personer, egande jord	45 $\frac{817}{1336}$.	2,438,424 kr.
21 personer, innehafvande på arrende jord	50 $\frac{22103}{315846}$.	2,142,196 »
13 personer tjenande.		
75 personer.	95 $\frac{1320789}{2526726}$.	4,580,620 kr.

B) Utländingar, som vunnit svensk medborgarerätt:

	Mantal.	Taxeringsvärde.
24 personer, egande jord	31 $\frac{11913}{334765}$.	1,754,500 kr.
6 personer, innehafvande jord på arrende	16 $\frac{3}{16}$.	864,400 »
17 personer tjenande.		
47 personer.	47 $\frac{11913}{334765}$.	2,618,900 »

I afseende på personernas inflyttning före eller under femårsperioden, deras stånd såsom gifte eller ogifte och deras nationalitet återopas närlagda i tabellform upprättade uppgift (Litt. A.)

För jemförelse upptages här så väl förhållandet vid periodens början eller vid 1870 års slut, då det visade sig sålunda:

A) Utländingar, som icke vunnit svensk medborgarerätt:

	Mantal.	Taxeringsvärde.
17 personer, egande jord	22 $\frac{989}{1152}$.	1,198,900 kr.
29 personer, innehafvande jord på arrende	31 $\frac{76}{96}$.	1,571,500 »
34 personer tjenande.		

B) Utländingar, som vunnit svensk medborgarerätt:

	Mantal.	Taxeringsvärde.
12 personer, egande jord	27 $\frac{111}{1320}$.	1,413,000 kr.
4 personer, brukande jord på arrende	12 $\frac{7}{32}$.	411,500 »
34 personer tjenande.		

50 personer. 39 $\frac{1239}{3256}$. 1,824,500 kr.

Utvisande närlagda i tabellform upprättade uppgift Litt. B, huru många af dessa utländingar, som inflyttat före och under femårsperioden 1866—1870 m. m.

Särskilda administrativa förfoganden för invånare, som tala främmande språk hafva icke erfordrats, och churu *skismatiska*

Tab. Litt. A. Uppgift å utländingar, som vid 1875 års slut såsom jordbrukare rovo bosatta i eller egde jord inom Kristianstads län.

A) Utländingar, som icke vunnit svensk medborgarerätt																				
inflyttade före år 1871.									inflyttade efter år 1870.											
Egande jord utan Kungl. Maj:ts tillstånd.			Egande jord med Kungl. Maj:ts tillstånd.			Brukande jord på arrende.			Antal personer, tjenande.	Egande jord utan Kungl. Maj:ts tillstånd.			Egande jord med Kungl. Maj:ts tillstånd.			Brukande jord på arrende.			Antal personer, tjenande.	
Antal personer.	Mantal.	Taxeringsvärde.	Antal personer.	Mantal.	Taxeringsvärde.	Antal personer.	Mantal.	Taxeringsvärde.		Antal personer.	Mantal.	Taxeringsvärde.	Antal personer.	Mantal.	Taxeringsvärde.	Antal personer.	Mantal.	Taxeringsvärde.		
Gifte	—	—	6	26 $\frac{1152}{1152}$	1,262,800	9	163 $\frac{11}{11}$	892,926	1	2	21 $\frac{93}{23}$	77,574	27	12 $\frac{23}{144}$	799,050	6	21 $\frac{1343}{346}$	865,800	5	
Ogifte	1	1 $\frac{1}{1}$	53,500	1	1 $\frac{1}{1}$	130,000	3	11 $\frac{11}{11}$	354,470	2	—	—	4	4 $\frac{12}{12}$	115,500	3	1 $\frac{1}{1}$	29,000	5	
Summa	1	1 $\frac{1}{1}$	53,500	7	28 $\frac{1152}{1152}$	1,392,800	12	28 $\frac{1152}{1152}$	1,247,396	3	2	21 $\frac{93}{23}$	77,574	31	13 $\frac{67}{103}$	914,550	9	22 $\frac{103}{346}$	894,800	10

B) Utländingar, som vunnit svensk medborgarerätt															
inflyttade före år 1871.							inflyttade efter år 1870.								
Egande jord.			Brukande jord på arrende.				Antal personer, tjenande.	Egande jord.			Brukande jord på arrende.				Antal personer, tjenande.
Antal personer.	Mantal.	Taxeringsvärde.	Antal personer.	Mantal.	Taxeringsvärde.	Antal personer.		Mantal.	Taxeringsvärde.	Antal personer.	Mantal.	Taxeringsvärde.			
Gifte	13	22 $\frac{833}{833}$	1,436,700	5	14 $\frac{3}{3}$	792,400	9	9	4 $\frac{17}{12}$	162,700	—	—	—	8	
Ogifte	2	4 $\frac{11}{11}$	155,100	1	2	72,000	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	15	27 $\frac{1167}{1167}$	1,591,800	6	16 $\frac{3}{3}$	864,400	9	9	4 $\frac{17}{12}$	162,700	—	—	—	8	

Nationalitet.

Af ofvanstående antal äro:

från Norge	1.
» Danmark	102.
» Tyskland	16.
» Frankrike	1.
» Schweiz	1.
» Amerika	1.

Summa 122.

rörelser fortfarande förspörjas, hafva de dock icke föranledt bildande af särskilda församlingar, men åhörare saknas icke vid de ofta förekommande föredrag i andeliga ämnen, som kringresande lekmän hålla. I Kristianstad har under sistförflutna året blifvit uppbyggt ett s. k. missionshus, som i nyssberörda hänseende begagnas.

Några i ögonen fallande *egendomligheter i afseende på giftermåls-, nationalitets- och mortalitetsförhållanden* hafva icke företett sig och i afseende på *byggnadsätt, klädebrägt, födoämnen och folknöjen* kan för denna femårsperiod uttalas enahanda omdömen, som Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande för nästförut gående femårsperiod i senaste underdåniga femårsberättelsen framhöll.

Antalet af de socknar, i hvilka *sockenbibliotek* vid förra femårsperiodens slut funnos, utgjorde 92 och under senaste femårsperioden måste antalet anses hafva ökat, enär uppgifterna från fogderien antyda, att dylika bibliotek finnas i de flesta socknar,

om än de till en del äro af mindre betydighet. Hägen för läsning bland allmogen må derfor anses hafva tilltagit, men den har i icke obetydlig mån riktat sig på *tidningar*, hvilkas spridning på landsbygden är vida större än förr.

Det i föregående berättelsen omförmälda *stadsbibliotek* i Kristianstad eger bestånd, men antalet ledamöter, som erlægga årsafgift, har nedgått till 56.

Af *föreningar till öfning i vapens bruk*, bildade i enlighet med hufvudgrunderna i Eders Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse den 8 Mars 1861 funnos vid periodens slut kvarstående endast Kristianstads, Gärds härads, Villands, Åhus, Glimakra, Vestra Göinge härads och Esphults sockens, hvilka dock icke föredde någon lifaktighet. Under perioden hafva blifvit upplösta Enggelholms, Höja och Rebbelberga, Osby sockens, Östra Göinge härads södra, Broby och Emislöfs samt Simrishamns föreningar.

3. Näringar.

Tab. N:is 2 o. 3. A) **Jordbruk** och B) **Boskapsskötsel**. *Jordens beskaffenhet* har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande beskrifvit i förra underdåniga femårsberättelsen och jemför man dermed, hvad som i detta hänseende förekommer i ofvan återopade topografiska uppgifter, ledes man till ungefär enahanda omdöme. I *brukningsättet* har under perioden icke inträdt någon anmärkningsvärd förändring. Vexelbruket och tredingsbruket äro de i allmänhet rådande, det senare vid de mindre jordbrukslägenheterna med ringa åkerrymd och der naturlig äng finnes.

Jordbruket har under perioden gått framåt, till bevis hvarpå må anföras: att *arealen* af åker och annan odlad jord ökat med 11,466 tunnland, deraf 3,438 tunnland måste antagas hafva varit förut obegagnad mark, enär arealen af till trä-, humle- och kålgård använd jord under perioden ökat med 241 tunnland, men naturlig ängsmark och skogbärande mark minskats med endast 8,269 tunnland, att *utsädet* af alla slag af säd, baljväxter och potatis varit 69,482 tunnor mer under sistförflutna femårsperiodens sista år än år 1870 samt att skillnaden emellan

Tab. Litt. B. Uppgift å utländingar, som vid 1870 års slut såsom jordbrukare voro bosatta i eller egde jord inom Kristianstads län.

		A) Utländingar, som icke vunnit svensk medborgarerätt																			
		inflyttade före år 1866.									inflyttade efter år 1865.										
		Egande jord utan Kungl. Maj:ts tillstånd.			Egande jord med Kungl. Maj:ts tillstånd.			Brukande jord på arrende.			Antal personer, hjenande.	Egande jord utan Kungl. Maj:ts tillstånd.			Egande jord med Kungl. Maj:ts tillstånd.			Brukande jord på arrende.			Antal personer, hjenande.
		Antal personer.	Mantal.	Skattvärde.	Antal personer.	Mantal.	Skattvärde.	Antal personer.	Mantal.	Skattvärde.		Antal personer.	Mantal.	Skattvärde.	Antal personer.	Mantal.	Skattvärde.	Antal personer.	Mantal.	Skattvärde.	
Gifte	—	—	—	1	5½	220,000	8	11½	653,500	9	3	5¼	144,000	7	10½	702,600	17	16½	671,000	9	
Ogifte	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	4	2,300	5	1½	130,000	4	3½	247,000	12	
Summa	—	—	—	1	5½	220,000	8	11½	653,500	13	4	5¼	146,300	12	12½	832,600	21	19½	918,000	21	
		B) Utländingar, som vunnit svensk medborgarerätt																			
		inflyttade före år 1866.									inflyttade efter år 1865.										
		Egande jord.			Brukande jord på arrende.			Antal personer, hjenande.	Egande jord.			Brukande jord på arrende.			Antal personer, hjenande.						
		Antal personer.	Mantal.	Skattvärde.	Antal personer.	Mantal.	Skattvärde.		Antal personer.	Mantal.	Skattvärde.	Antal personer.	Mantal.	Skattvärde.		Antal personer.	Mantal.	Skattvärde.			
Gifte	8	15½	971,100	3	3½	186,500	2	4	12¼	441,900	1	8½	225,000	1							
Ogifte	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—							
Summa	8	15½	971,100	3	3½	186,500	2	4	12¼	441,900	1	8½	225,000	1							

trädesjordens areal under nämnda år varit 6,468 tunnland till det förstnämnda årets fördel. Utsädestillökningen har hufvudsakligen visat sig i afseende på hvete, råg och korn samt i synnerhet potatis, af hvilken jordfrukt utsädet sistlidet år öfversteg 1870 års utsäde med 64,382 tunnor. Hafreutsädet har deremot minskats med 5,836 tunnor.

Såväl *underdikning* som *merglning* har under perioden blifvit verkställd i större utsträckning än under nästföregående femårsperiod, då 23,327 tunnland underdikades och 30,846 tunnland merglades, hvaremot under senaste perioden 30,674 tunnland blifvo underdikade och 33,471 tunnland merglades.

Periodens alla fem år hafva lemnat goda *skördar* och foder-tillgången har i det hela varit tillräcklig. Visserligen var tillgången på hö år 1874 ringa, men höet var särdeles kraftigt, hvarigenom det mindre i kvantiteten ersattes.

Beträffande *antalet egare och brukare* af odlad jord företer sig det förhållande, att det minskats i afseende på egendomar öfver 40 tunnlands rymd, men deremot ökats i afseende på mindre egendomar, särdeles de som innehålla 4 tunnland och derunder.

Ladugårdsskötseln har gjort icke obetydliga framsteg, särdeles sedan på flere ställen blifvit anlagda mejerin, till hvilka de mindre jordbrukarne med fördel kunna afsätta mjölken. Antalet kor har också under perioden ökats med öfver 6,000. Likaså har en liflig afsättning af slagtboskap till andra orter befordrat ladugårdsskötselns förkofran och märkbar har tillökningen i uppfödandet och afsättningen af svinkreatur varit.

I öfrigt får Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst åberopa närlagda tabeller N:is 2 och 3.

Som inom länet särdeles i dess södra och nordvestra delar produceras spanmål utöfver orternas eget behof och kommunikationerna genom tillkomsten af flere jernvägar blifvit i betydlig mån lättade, så har spanmålshandeln varit liflig; och hafva *handelsprisen* i medeltal utgjort per kubikfot:

	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.
År 1871	4,50	2,87	2,50	1,75
» 1872	4,00	3,00	2,50	1,80
» 1873	4,50	3,25	2,60	1,90
» 1874	4,00	3,50	2,70	2,00
» 1875	3,75	2,80	2,50	1,90

Handelsprisen å kreatur och ladugårdsprodukter hafva varierat emellan de belopp, som finnas utförda i följande tabell:

		Kronor.
Arbetshäst.....	per st.	300 å 400
Oxe	» »	200 å 250
Ko	» »	150 å 250
Får	» »	15 å 20
Svin	» »	20 å 40
Oxkött	» Lå	5 å 5,50
Fläsk	» »	7,50 å 9
Smör	» »	0,75 å 1
Öst	» »	0,50 å 0,75
Ägg	» tjog	0,67 å 0,80
Ull	» »	1,33 å 1,50
Oxhud	» st.	25 å 30
Kalfskinn	» »	2 å 3
Fårskinn	» »	1 å 1,25

Djurraserna, i allmänhet lämpliga hvar för sin ort, kunna antagas hafva förbättrats, när äfven mindre landbrukare förskaffat sig djur af ädlare ras i och för afvel. Hästafveln synes dock under perioden hafva något aftagit, när år 1875 funnos 672 hästar af under tre års ålder mindre än periodens första år, hvartill anledningen möjligen kan sökas i det förhållande, att landtmannen dels i följd af flere fäkreaturs påläggning icke kunnat uppföda så många hästar, som förut, och dels, i samma mån jernvägskommunikationerna utvidgats, kommit i mindre behof af hästar för längre transportfärder.

Benägenheten att skaffa god *hästafvel* har emellertid varit allmän och från Flyinge stuteri hafva varit utplacerade så många beskillare, som tillgången derpå medgifvit, så att afveln kan ausas hafva gjort goda framsteg. Länets hushållningssällskap har i icke ringa mån understött hästafvelns förbättring, i det sällskapet dels för hvardera af åren 1871, 1872 och 1873 för ändamålet anslagit 1,000 kronor, som aflemnats till en af provinsens hushållningssällskap utsedd styrelse, hvilken vid utlysta sammanträden årligen mönstrat afvelsdjuren, antagit och premierat för olika orter lämpliga beskillare och afvelsston samt omplacerat och, när så nödigt aktats, försålt de sällskapens djur, som för afvelns förbättring ansetts nödigt att anskaffa; hvarförutom länets hushållningssällskap, — sedan Eders Kungl. Maj:ts Stuteriöfverstyrelse, på grund af Eders Kungl. Maj:ts till chefen för samma styrelse under den 1 November 1872 aflåtna skrifvelse, genom Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande infordrat sällskapets utlåtande, rörande ordnandet af *prisbelöningar* till befordran af en ändamålsenlig afvel och uppfödning af hästar samt om och i hvad mån sällskapet vill bevilja bidrag af dess medel för detta ändamål — i detta hänseende anslagit 1,500 kronor årligen; men en till länets 1873 års landsting gjord framställning om bidrag till prisbelöningar för uppmunrande och befordrande af den enskilda hingsthållningen blef af landstinget afslagen; likasom 1874 års landsting afslög då framställt förslag om anslag för hästafvelns i länet förbättrande.

Till uppmuntran af hästuppfödning inom Villands distrikt har en jordegare anslagit årliga pris och vid täfning om dessa hafva många vackra ungdjur blifvit uppvisade.

I Köpinge i Gärds härad är bildadt ett *bolag för uppfödande af lämpliga arbetshästar* och har detta bolag införskrifvit en beskillare af anglonormandisk- och fyra afvelsston af ardenerras.

Biskötsel har icke bedrifvits betydligt, ehuru flere personer inom Göinge fögderi lagt sig vinning om att idka denna näring efter ny metod, som allt mer synes vinna förtroende.

Fjäderfån hållas i allmänhet vid hvarje landtbrukslägenhet och i trakter, som äro städerna mera närbelägna, till icke obetydligt antal, när afsättning af ägg der med större lätthet kan ske, helst ganska betydliga kvantiteter deraf uppköpas för försändning till Stockholm och andra orter.

Jemte det enstaka fall af *rots* bland hästar tid efter annan förekommit å en del ställen i länet, utan att smittan likväl spridit sig, uppträdde denna sjukdom under loppet af åren 1873, 1874 och 1875 nästan oafbrutet bland gamla uppsättningen af hästar vid Eders Kungl. Maj:ts Vendes artilleriregementes i Kristianstad förlagda batterin, så att till och med Augusti månad sistnämnda år måst nedslagtas femtio stycken. En noggrann tillsyn förhindrade väl sjukdomens spridande utom rege-

mentets stall, men farau var dock städse för handen och efter Eders Kungl. Maj:ts nädiga förordnande blef vid sistlidet års slut återstoden af nämnda hästuppsättning nedslagtad och stallet, der den stått, till erforderliga delar undanröjd, hvarefter sjukdomen icke förmärktes.

I öfrigt hafva *farsoter bland kreaturen* icke förekommit vidare, än att på ett och annat ställe rödsot bland svinkreaturen, ehuru icke i särdeles stor utsträckning, uppträd.

I länets mera bördiga trakter å slättbygden är *stängsel* emellan betesmarker numera sällsynt och i stället vallas och tjudras de å bete gående kreaturen, men i skogsbygd och å magrare trakter, der vallning svårigen kan användas, bibehålles stängsel, mest af sten, och någon gemensamhet i betesmark, tillkommen i följd af stadgandet i stängselförordningen, att der stängsel ej finnes emellan egor, som utgöras af skog, utmark eller beteshage, marken å båda sidor skall anses vara till gemensamt mulbete upplåten, förekommer icke, under återopande hvaraf också 1874 års landsting, sedan i anledning deraf, att riksdagen uti underdånig skrifvelse den 20 Maj samma år, med förmälan, hurusom, genom enskilda motioner i syfte att bereda skydd för skogskultur, framställningar blifvit gjorda om upphäfvande af berörda stadgande i stängselförordningen, hos Kungl. Maj:tt anhållit, att Eders Kungl. Maj:tt täcktes taga i öfvervägaude, huruvida för landstingsområde eller viss del deraf borde förordnas om en efter ortförhållanden lämpad inskränkning i rättigheten att låta får och getter beta i skogsmark, som ansågos vara till gemensamt mulbete upplåten, på grund af merberörda stadgande, landstingets utlåtande i ämnet blifvit infordradt, förklarade sig icke kunna tillstyrka förändring eller upphäfvande af oftaberörda stadgande.

Under hvarterdera af periodens fem år har genom Eders Kungl. Maj:ts Landtbruksakademis förvaltningskomité's åtgärd tillfälle varit lemnadt länets jordbrukare att erhålla biträde såväl af *statens landtbruksingenjörer* till sjösänkings-, vattenaftappnings-, afdiknings-, åkeromläggnings- och ängsvattningföretag samt för meddelande af råd och upplysningar rörande jordbruket i allmänhet, som äfven af uti statens tjänst anställde *undervisare i ullkulturen, schäferiskötsel, boskapsskötsel och mejerihushållningen* m. m., och antalet jordbrukare, som begagnade sig af förstnämnde biträde, utgjorde under periodens första år 3, under andra 2, under tredje 4, under fjerde 6 och under femte 5. Af biträde för undervisare i ullkulturen m. m. begagnade sig endast en person och detta under år 1875.

På sätt i förra berättelsen angafs, förflyttades under år

1870 länets år 1861 inrättade *landtbruksskola* från Marielund i Gärds härad till i Ingelstads härad belägna egendomen Tunbyholm, som eges af landbrukaren C. G. Carlsén, hvilken sedermera varit och fortfarande är skolans föreståndare och vid undervisningen biträdes af särskilda lärare. Skolan har under perioden fortgått i verksamhet och af länets hushållningssällskap vunnit understöd sålunda, att för hvarterdera af periodens fyra senaste år anslagits 1,200 kronor, deraf 800 kronor tillfallit föreståndaren såsom ersättning för lärjungar, hvilka utöfver det antal, tolf, som staten bekostar, njuta undervisning vid skolan, och 400 kronor afsetts dels till belöningar för flit och sedlighet och dels till beklädnadshjelp åt behöfvande lärjungar, hvilka gjort sig deraf förtjente. Under första hälften af året 1871 öfversteg lärjungarnes antal ej tolf, hvadan berörda anslag för samma år icke utgick i vidsträcktare mån, än att till premier och beklädnadshjelp användes 125 kronor.

Bränvinsbränningen, som intager ett framstående rum bland jordbruksbinärningarna i länets mellersta delar, nemligen Gärds, Villands och Göinge härad, der jordens beskaffenhet mer än i länets öfriga delar lämpar sig för potatisodling, har under perioden bedrifvits vid minst 109 och högst 131 brännerier, såsom vanligt i ganska stor skala. Nedanstående tabell Litt. C utvisar för hvarterdera af periodens fem år bränneriernes antal och tillverknigen. Afkastningen var under året 1871 fördelaktig i afseende till den större stärkelsehalt, potatisen då förededde, och de för tillverkaren gynnsamma pris, som i allmänhet då voro rådande. Åren 1872 och 1873 voro ej heller ogynnsamma för bränvinstillverkaren, hvaremot 1874 års tillverkning i anseende till tryckta bränvinspris icke var så fördelaktig. Med knapp fodertillgång sistnämnda år fann sig mången landtbrukare nödsakad att, äfven med förlust i afseende på sjelfva tillverkningen, utsträcka densamma, för att med tillhjälp af dranken kunna framföda sina kreatur till oförminskadt antal. Störst var bränvinstillverkningen 1875, fastän prisen äfven då voro mindre gynnsamma. I allmänhet torde kunna antagas, att bränvinsbränningen, såsom den bedrifves, icke skulle bära sig såsom en fristående industri. Den existerar således genom sin nära förening med ladugårdsskötseln. Dranken såsom utfodringsmedel har vunnit allt mer förtroende, emedan de ladugårdar, der detta foder rationellt användes, i allmänhet lemna största netto-behållningen och mångenstädes äro stallningar helt och hållet byggda på denna utfodring.

Tillgång på *arbetare för jordbruket* har icke saknats, men dagsverksprisen hafva stigit, så att under sommar- och höst-

Tab. Litt. C.

Bränvinstillverkningen.

	Antal brännerier.	Kannor tillverkad bränvin, för hvilka afgift utgått			Kannor underbränvin, för hvilka afgift erlagts		Tillverkningsafgift.	Nederlagsafgift		Kostnader för kontroll, uppbörd m. m.
		å 70 öre.	å 80 öre.	Summa.	å 70 öre.	å 25 öre.		från brännerier.	belopp.	
År 1871	109	2,090,925,5	2,767,514,2	4,857,539,7	1,207,5	—	3,677,874,16	—	—	94,207,28
” 1872	127	—	4,839,579,2	4,839,579,2	—	—	3,871,663,36	17	2,500	88,597,75
” 1873	131	—	5,859,894,1	5,859,894,1	—	99,1	4,687,940,05	18	1,910	108,901,58
” 1874	130	—	5,062,985,9	5,062,985,9	—	5,645,3	4,051,800,04	13	1,470	88,131,91
” 1875	130	—	5,862,491,6	5,862,491,6	—	—	4,689,993,28	25	3,420	105,047,02

månaderna beräknats 1 krona 75 öre å 2 kronor och stundom deröfver för mans- och 1 krona å 1 krona 25 öre för qvinsdagsverke samt under vintermånaderna 1 krona 25 öre för mans- och 75 öre för qvinsdagsverke.

Såsom betydligare *vattenafledningsarbeten* må nämnas dels kanalisering af Vinnö å till en längd af omkring 25,000 fot, hvarigenom vid pass 100 tunnland vunnits åt egendomen Karpalund och en del hemman i Färlöfs och Roalöfs byar i Östra Göinge härad samt Isgrannatorps by i Gärd's härad och hvilket företag medtagit en kostnad af omkring 83,000 kronor, och dels tappning af Ifö sjö i Villands härad, hvilken år 1874 sänktes omkring sex fot, hvarigenom visserligen bereddtes temligen stora landvinningar i Vånga, Näsums, Ifvetofta, Gualöfs, Kiaby och Ifö socknar, men med högst få undantag har den sålunda för jordbruket vunna jorden visat sig vara af ringa värde, hvaremot från stranden mer eller mindre aflägsna marker, som förr varit sumpiga, genom sjöns sänkning blifvit försatta i odelbart skick. Som delning ännu icke är slutad, kan dock icke bedömas, om företaget, hvartill anslagits statslån 36,000 kronor men i det hela lär hafva uppgått i kostnad till öfver 200,000 kronor, blifver för alla jordegarna vinstgifvande.

Hushållningssällskapet's i länet verksamhet har under perioden omfattat ej blott jordbruk och boskapsskötsel samt hästafvel, utan äfven fiskerinäringen, skogsvård och hemslöjd. Denna verksamhet, mera kraftig och omfattningsrik i mån af ökade tillgångar har ock burit frukt. Sålunda har sällskapet i jordbrukets intresse och till dess intensiva förbättring från och med år 1871 årligen bidragit med 1,000 kronor och derutöfver till upprättande af hydrografiska kartor för befrämjande af ängsvattning, afdikning och torrläggning af vattensjuk mark. En af de närmaste verkningarna deraf är Vinnöåus ofvannämnda kanalisering. Likaledes har från och med nämnda år lämplig person varit af sällskapet anställd och affönad till biträde vid afvägning och planläggning i och för underdikning och torrläggning äfvensom vid större och mindre odlingsföretag, hvilka senare sällskapet årligen genom belöningar uppmuntrat. Åtminstone indirekt har sällskapet befördrat åkerjordens mergling i så stor skala, som denna under perioden bedrifvits, likasom sällskapet låtit sig angeläget vara att verka för ett mera allmänt begagnande af artificiella gödningsämnen, hvilket sällskapets bemödande äfven kröntes med framgång. I förening med en lönande kreatursexport och högre pris å ladugårdsprodukter, hafva hushållningssällskapet's utställningar och prisbelöningar i icke ringa mån bidragit till det framåtgående, boskapsskötseln under perioden visat, och på sätt förut blifvit anfördt, har sällskapet äfven befördrat hästafvelns förbättring. Äfven för uppmuntran af skogsvård och plantering har sällskapet årligen under perioden utdelat belöningar, likasom hemslöjdens höjande varit föremål för sällskapet's verksamhet, i det vid de större och mindre landtbruksmöten, som af sällskapet blifvit anordnade och der premier för utmärkta husdjur och ladugårdsprodukter utdelats, äfven alster af hemslöjden blifvit belönade. Efter att förgäfvades hafva underhandlat med både landsting och kommuner för åstadkommande af slöjdskolor, beslöt sällskapet år 1875 att för ordnande af en sådan skola anslå 1,500 kronor samt att för densamma's vidmagthållande under fyra år bidraga med 1,000 kronor årligen. Om sällskapet's bidrag till länets landtbruksskola har ofvan blifvit nämnt; och till undervisning

i hofbeslag vid Alnarps hofbeslagareskola har sällskapet äfven årligen lemnat bidrag. Om åtgärderna i och för fiskerinäringens upphjelpande skall längre fram ordas.

Af hushållningssällskapet anordnade mindre landtbruksmöten hafva hållits fyra under år 1871, ett under år 1873 och tre under år 1874. Det 15 allmänna skånska landtbruksmötet var afsedt att hållas i Kristianstad år 1873, men blef inställt till följd af den då bland artilleriregementets hästar utbrutna rotssjukdomen och samma hinder förefanns för mötets hållande under år 1874 och blef med anledning häraf beslutadt, att det skulle hållas i Malmö påföljande år, hvilket också gick i fullbordan.

C) *Skogshushållning.* Länet är fortfarande fördeladt i två *revir*, i hvartdera af hvilka är anställd en jägmästare, och är förhållandet med dessa revir i öfrigt och de derinom anställda kronojägare detsamma, som finnes upptaget i förra underdåniga femårsberättelsen, endast med den förändring att kronojägarnes lön blifvit från och med sistlidet år förhöjd till 500 kronor.

Å tab. N:o 4 upptagas dithörande kända förhållanden; Tab. N:o 4. och som de båda jägmästarnes till denna tabell lemnade uppgifter icke kunnat sammanföras, utan att uppgifterna för länet i sin helhet blifvit missledande, så har tabellen måst uppställas i den form, att hvartdera reviret fått sina särskilda kolumner.

Plantering och sådd af skog har väl ännu icke vunnit någon utsträckning annorstädes än på de större egendomarna, der skogsskötseln väl vårdas, men förhoppning om något bättre i detta hänseende torde kunna vinnas, om de mindre jordbrukare, som vinulägga sig om skogsplantering, erhålla uppmuntran. Förslag i detta hänseende hafva icke sagnats. Framställningar i ämnet hafva blifvit gjorda till landstinget flere år, men endast 1873 års landsting anslag 1,000 kronor att ställas till hushållningssällskapet's disposition till skogsplanterings uppmuntran. En med hänseende till skogsplanteringen värdefull gåfva har länet fått mottaga, i det till följd af affidne grosshandlaren O. W. Krooks testamentariska förordnande till landstinget blifvit öfverlemnade Femtiotusen kronor att användas till befrämjande af skogsplantering i länet; och har sistlidet års landsting beslutat att för detta ändamål inköpa 330 tunnland jord i Vedby socken i Norra Åsbo härad samt utsett en styrelse för handhafvande af skogsplanteringar å samma jord. Detta kommer otvifvelaktigt att utöfva ett välgörande inflytande på nämnda ort, hvarest finnes betydlig del för skogsplantering lämplig jord; och då dertill kommer, att, sedan Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 20 Augusti sistlidet år i nåder medgifvit, att hemmanen Kjersebränna N:o 1 och Ejestad N:o 1 inom Osby socken i Östra Göinge härad, hvilka bilda en sammanhängande areal af 617 tunnland med till skogsodling duglig och för virkesafsättning särdeles fördelaktigt belägen mark, finge för kronans räkning inköpas mot en köpeskillning af högst 16,050 kronor, att utgå af de medel, som enligt Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 10 December 1874 blifvit anvisade till inköp af mark för bildande af *kronoparker*, detta köp sedermera blifvit afslutat, synes skäligen anledning förefinnas till antagande, att en bättre framtid för skogsodlingen i länet är att emotse, så mycket mer att önska, som det sätt, hvarpå *skogsafverkningen* i senare tid blifvit verkställd å de mindre jordegendomarna i länets egentliga skogsbygd, Göinge härad, gifver anledning befara, att denna

trakt, undantagandes de dervarande större egendomarna, snart blifver skoglös, om icke åtgärder för återplantering och fredhållning vidtagas. Der förekommer nemligen temligen allmänt, att timmerhandlare, sedan de tillhandlat sig en s. k. skogspark, medelst ångsåg afverka all derå befintlig skog och derefter, i enlighet med vid köpet gjordt beting, svedja fälten och derå taga två grödor, samt sålunda lemna endast nakna stenbundna marker åt egaren, som begagnar dem till betesmark, hvaraf följden blir att, om någon planta skulle vilja uppspira, den genast af kreaturen förstöres.

Den inom Engelholms revir belägna, på statens bekostnad underhållna *skogsskolan* å Danielslund har under perioden fortgått i verksamhet och tilloppet af sökande till lärlingeplatser har ofta varit så stort, att en del måst tillbakavisas i brist på utrymme. De som från skolan utexaminerats hafva erhållit förmånliga platser såsom skogvaktare å privategendomar och efterfrågan vid skolan af skogsegare om anvisning å duglige skogvaktare ökas årligen, hvilket synes båda godt för bättre skogsvård.

De *flygsandsfält*, till hvilka kronan har egande eller dispositionsrätt, behandlas metodiskt och gifva icke så obetydlig afkastning. Likaledes behandlas de enskilda flygsandsfält, hvilka stå under skogsstatens uppsigt, väl och betaga all farhåga för sandens uppbrott, men de öfriga enskilda flygsandsfälten äro med få undantag ännu skoglösa och kunna icke blifva annorlunda, så länge de upplätas till bete.

Egentligt *svedjande*, hvarvid skog blifvit fälld och på stället uppbränd, förekommer numera sällan, men flåhackning och bränning i och för erhållande af ett par skördar samt ljungränning begagnas fortfarande.

Skogseldar af någon betydenhet hafva icke under perioden förekommit. De mindre sådana, som en och annan gång uppkommit, vanligen förorsakade af dålig uppsigt vid ljungränning, hafva hastigt blifvit dämpade.

Fabriker, kolning, tjäru-, beck- och kalkbränning och dylikt eller stängselsätt hafva icke medfört någon *skadlig inverkan på skogsvården*. Getter förekomma icke så obetydligt i norra och nordöstra delarne af länet och göra nog skada å de uppväxande yngre skogsstånden, der sådana finnas.

Prisen å skogsprodukter hafva stigit. En kubikfamn tallved betingar 20 å 23 kronor, en dito bokved 40 å 42 kronor, ett sågtimmer 6 kronor, en sparre 2 å 3 kronor och en-tums furubräder med 120 tum på tolfen 10 kronor.

Tab. N:is 5 o. 6. *D) Rofdjurs utödande.* Några rofdjur af de arter, för hvilkas fällande belöning af statsmedel erhålles, hafva icke under perioden blifvit anmälda såsom dödade. Sifferuppgifter i afscende på antalet dödade öfriga rofdjur hafva ingått endast från ett härad och äro dessa upptagna i tabellen N:o 5. För öfrigt säges från samtliga fögderien, att lusten till utrotande af skadedjur, förnämligast roffoglar, synes hafva nästan upphört, sedan belöningarna derför indrogos. Endast räfvar jagas någorlunda allmänt, emedan skinnbetingar temligen högt pris. Också har antalet husdjur, som af rofdjur blifvit dödade, betydligt vuxit. Sifferuppgifter i detta hänseende hafva ingått från två fögderin, nemligen Göinge och Villands, och dessa finnas sammanförda i tabellen N:o 6.

E) Bergs- och brukshandtering samt *F) Fabriker*, Tab. N:is 7a o. 7b. **manufaktur och handverk.** Å tab. N:is 7a och 7b finnas uppgifter om hithörande näringar särskildt för städerna och särskildt för landsbygden, sådant förhållandet var vid femårsperiodens slut.

Egentlig bergshandtering förekommer icke i länet. Väl finnes i Näsums socken af Villands härad en *jerngrufva*, Vestanågrufvan kallad, men den bearbetas obetydligt mer, än som är nödigt för inmutningsrättens bibehållande, och malmen, en art så kallad blodstensmalm, lär vara användbar endast för mindre gjutgods.

I trakten omkring Hö och Oppmanna sjöar i nyssnämnda härad har man trott sig finna *jernmalmsanledningar* och några enskilda personer, som förenat sig i ett slags interimsbolag, hafva, efter erhållna tillståndsbevis, låtit anställa försökarbeten, men dessa hafva ännu icke visat något gynnsamt resultat. Åfvenledes är Ifösjö inmutad i och för tillgodogörande af den jernhaltiga sand, som deri finnes, och hvilken, innehållande öfver 70 % jern, tidtals vid inträffande stark blåst af vattnet uppkastas å stranden i icke obetydliga kvantiteter, men hvarken hafva hittills verkställda borrhningar anvisat något lager under sjöbotten ej heller har sådant kunnat upptäckas å sjelfva bottenytan.

Vid Engelholm, Engeltofta och Barkåkra i Bjäre härad hafva blifvit anställda borrhningar i och för upptäckande af *stenkol*, men något lager har icke påträffats.

År 1872 påbörjades en *fältspatsbrytning* i Stenestads by af Stenestads socken, Södra Åsbo härad, men den nedlades redan 1874 såsom icke lönande.

Länets största *kalkstensbrott* är det i Ignaberga socken af Vestra Göinge härad belägna, deri en stor del af socknens jordegare hafva andelar. Årliga produktionen skattas till 20,000 kub.-fot kalk, som med lätthet afsättes dels i angränsande socknar och dels annorstädes såväl i Skåne som i Småland. Transporten sker på jernväg från Ignaberga station å Kristianstads—Hessleholmsbanan. Till kalkbränningen användes torf. Der näst äro att bemärka kalkbrott vid säteriet Råbelöf i Villands härad och vid Hansskog i Östra Göinge härad samt en del af mindre betydenhet i Tommarps, Hammenhögs, Bollerups och Tostarps socknar i Jerrestads och Ingelstads härad förekommande.

Andrarums år 1637 anlagda *alunbruk*, privilegieradt till 22 kokpannor, har under perioden bedrivits med endast en panna och det under åtta månader på året. Tillverkningen har också år efter år nedgått. Den utgjorde i tunnor:

År	Alun.	Vitriol.	Rödfärg.
År 1871	558	25	57
» 1872	504	29	61
» 1873	482	25	105
» 1874	476	25	40
» 1875	383	16	71

I och för tillverkningen har åtgått 160 kubikfamn bokved, 115 kubikfamn ris och granvel och 1,000 lass torf årligen, men tillverkningsvärdet har icke blifvit uppgifvet. Hufvudsakliga afsättningen sker på utrikes ort.

De i förra berättelsen omnämnda *blyglansanledningar* å Andrarums bys egor och å staden Simrishamns utmark hafva icke under perioden blifvit bearbetade.

Det vid Torsebro i Färlöfs socken i Östra Göinge härad belägna *krutbruk* har under senaste året öfvergått till ett aktiebolag med 311,000 kronors kapital och enligt planen skall det i icke obetydlig mån utvidgas och förbättras samt stubintrådtillverkning äfven der bedrivas. Under perioden har emellertid bruket drifvits ungefärligen i samma skala som under nästföregående femårsperiod.

På några ställen i Ingelstads och Jerrestads härad förekomma *flisstensbrott* och *qvarnstenshuggning*, dock i ringa omfattning, men vid Torsebro hugges icke obetydligt af granit af utmärkt beskaffenhet, och blefve icke transporten å andra orter för dyr, skulle säkerligen der uppstå en ganska liflig verksamhet i stenhuggeri.

Fabriks- och manufakturvärdet synes under perioden hafva gjort framsteg. Då tillverkningsvärdet år 1870 uppgick till 768,787 kronor, utvisade deremot 1875 års tillverkningsvärde en summa af 1,698,734 kronor, och om än här icke må mätas helt och hållet efter siffran, med hänseende dertill att prisstegringen under perioden icke varit obetydlig, utvisas framsteget af en annan mätare, nemligen antalet arbetare, som vid rörelsen varit sysselsatte, uppgående för år 1870 till 488 och för år 1875 till 741.

De betydligaste fabrikerne äro *Klippans pappersbruk* samt *jerngjuteriet och mekaniska verkstaden i Kristianstad*. Det förra har under perioden blifvit i betydlig mån utvidgadt, dy-medelst att en helt och hållet ny papperstillverkningsmaskin efter nyaste konstruktion blifvit i en ny större byggnad anbrindad, ehuru den icke annorlunda än på försök kommit till användning före periodens slut, samt att åtskilliga andra i och för fabriken nödiga byggnader blifvit uppförda. Bruket vidmagthåller en skola för bruksarbetarnes barn och för en del af arbetarne uppfördes sistlidet år nya bostäder. Bruksarbetarnes ekonomiska ställning är också särdeles god. Brukstillverkningarna afsattes hufvudsakligen på Stockholm, Göteborg, Malmö och Helsingborg och sedan tillkomsten af Helsingborg—Hessleholmsjernvägen har all transport från bruket skett å denna. Jerngjuteriet och mekaniska verkstaden i Kristianstad har äfven under perioden vunnit stor utvidgning. År 1870 uppgick antalet der anställde arbetare till 104 och tillverkningsvärdet till 167,100 kronor och året 1875 räknades 200 arbetare och 542,020 kronor tillverkningsvärde. Ett ganska stort antal jernvägspassagerarevagnar hafva der blifvit tillverkade äfvensom mindre jernångslupar.

Inom Osby socken i Östra Göinge härad har under perioden blifvit anlagdt ett *jerngjuteri* med *mekanisk verkstad*, der årliga tillverkningsvärdet uppgått till omkring 13,000 kronor, och såsom icke obetydliga fabriker å landet må nämnas Osby *garfveri* med 50,000 kronors tillverkningsvärde samt Skansens och Malshults *kinröksfabriker*, hvarest årliga tillverkningen uppgår till omkring 5,000 centner till värde af 40,000 kronor.

Handtverkerien i städerna hafva stått på ungefär samma ståndpunkt, som under förra femårsperioden, hvaremot antalet handtverkare på landet och deras arbetare betydligt ökat. De yrken, som förete den hufvudsakliga tillökningen, äro smeds-, snickare-, skräddare- och skomakare-yrkena. Till något särdeles välstånd bringar sig dock yrkesutöfvaren sällan upp.

Såsom *binärningar* förekomma fortfarande inom Norra Åsbo härad förfärdigandet af lärfts-, blångarns- och gröfre bomulls-

väfnader, golfmattor, laggkärl och en del enkla möbler samt hattar af halm, och inom Östra och Vestra Göinge härad gröfre smidesarbeten, väfnader af ylle, lin och bomull, golfmattor och hästtäckan, gördelmakeriarbeten samt trävarutillverkningar såsom sängar, stolar, bord, kistor, kar m. m. Dessa tillverkningar, hvar i sitt slag af ganska god beskaffenhet och en del, såsom de s. k. »gammaldagstäckena», verkliga konstverk, verkställas hufvudsakligen af husbondefolket och hemmavarande barn och, i hvad de öfverstiga egna behofvet, kringföras de å marknader och torgdagar till försäljning. För en del af dessa husslöjdsalster, i synnerhet väfnader, hafva prisbelöningar utdelats vid landtbruksmötena.

I fråga om *åtgärder för husslöjdens utveckling* uttalades af hushållningssällskapet år 1873 den åsigt, att till allmänhetens tjänst borde anställas kringresande undervisare, hvilka dels vid större och mindre landtbruksmöten skulle biträda vid prisbedömandet af utställda husslöjdsalster och hålla upplysande föredrag i sammanhang med förevisande af modeller och ritningar, och dels å för ändamålet utlysta möten skulle hålla föreläsningar och särskildt åt dem, som så önskade, meddela undervisning i de husslöjdens olika grenar, hvilka på särskilda orter utgöra föremål för befolkningens sysselsättning, samt att kostnaden derför borde utgå från staten, landstinget och hushållningssällskapet med 1,000 kronor af vardera, hvilka belopp borde ställas till hushållningssällskapets disposition och på förslag af distriktstyrelserna användas till undervisning i och för utveckling af den husslöjd, som inom hvartdera distriktsområdet förefunnas eller kunde uppstå; men 1874 års landsting, erkännande angelägenheten af att kraftiga åtgärder vidtagas för framkallande eller upplifvande af husslöjd, fann likväl för det då närvarande icke till någon landstingets åtgärd föranleda gjord framställning, om och till hvad belopp landstinget ville för år 1875 och ett eller två påföljande år utgifva bidrag för ändamålet, och ehuru, sedan statsanslag anvisats, hushållningssällskapet uppgjort förslag för ordnandet af denna fråga samt af sina medel anvisat dels 1,500 kronor till en slöjdskolas inrättande och dels 1,000 kronor årligen i fyra år för densamma vidmagthållande, förklarade sig 1875 års landsting dock icke kunna bifalla då framställt förslag om anslag till sådan skola.

Såsom en binäring må nämnas *fisket*, ehuru det för befolkningen å fisklägena utgör hufvudnäring. Det har tillföre icke bedrifvits särdeles rationellt, men torde kunna emotse en bättre framtid, sedan genom statens fiskeriintendents och hushållningssällskapets gemensamma bemödanden fiskeriidkarne lärt sig mera inse sina egna fördelar med rätta sättet för yrkets bedrifvande. Efter förslag af fiskeriintendenten har hushållningssällskapet anställt och aflönat *sex tillsyningsmän*, hvilka hafva sig tilldelade särskilda distrikt å länets kuster, der de tillse verkställandet af de förbättringar i afseende på fiskets utöfvande, som fiskeriintendenten funnit vara af behofvet påkallade, och att hålla tillsyn öfver fiskeriförfattningarnas tillämpning. Dessutom hafva dessa tillsyningsmän sig uppdraget att insamla primäruppgifter för all *fiskeristatistik* för länet.

En sådan har för sistlidet år blifvit upprättad och upptager såsom *fiskareboställen* och *fisklägen* å vestra kusten Torekov, Ramsjö, Lervik, Vejby och Magnarp samt å östra kusten Yngsjö, Kivik, Iivitamölla, Baskemölla, Vik, Simrishamn, Brantevik, Skillinge, Örnahusen, Kåseberga och Sandhammaren

med trakten deromkring med en *fiskeribefolkning* uppgående till antal af egentlige fiskare 532 gifte, 166 ogifte samt 1,993 hustrur och barn samt fiskande bönder, torpare och backstugusittare 241. *Fiskeredskapen* och dess värde upptagas sålunda: 31 notar 3,800 kronor, 1,612 nät eller garn 13,373 kronor, 16,279 sill- eller strömmingsnät 246,701 kronor, 3,364 ryssjor eller hommor 97,399 kronor och 6,741 ref eller andra redskap 14,872 kronor, 126 båtar för sill- eller strömmingsfiske 66,000 kronor och 350 båtar för torsk eller annat fiske 37,461 kronor, hvadan sammanlagda värdet uppgår till 479,606 kronor.

Hvitemölla fiskeläge är det, hvars redskapsvärde är högst, nemligen 91,710 kronor. Dernäst i ordning kommer Kivik med 78,439 kronor, Branteviks med 60,718 kronor, Baskemölla med 51,631 kronor, Yngsjö med 34,758 kronor, Skillinge med 31,582 kronor, Vik med 30,155 kronor, Torekov med 23,448 kronor, Kåseberga med 20,618 kronor, Ramsjö med 15,980 kronor och

Örnahusen med 7,632 kronor. För de öfriga ställena variera värdena emellan 4,000 kronor och 620 kronor.

Att döma efter redskapen förekommer *sillfisket* mest vid Skillinge, Brantevik, Baskemölla, Hvitemölla och Kivik, deremot icke alls vid Vejby, Magnarp och Sandhammaren.

För beredande af ersättning för förluster af och skador å fiskeredskap och båtar hafva förberedande åtgärder blifvit vidtagna för bildande af ett *fiskeriredskaps-försäkringsbolag*, och har hushållningssällskapet för underlättande af genomförandet anslagit 1,000 kronor.

Laxfiske förekommer vid östra kusten, stundom med goda resultat. Hushållningssällskapet har varit verksamt för anläggning af *laxodlingsanstalter* och dertill anslagit medel, men hinder hafva hittills mött för genomförandet.

Jagt idkas föga. Åtminstone förekommer den icke såsom näringsfång.

4. Kommunikationsanstalter och varubyten.

Tab. N:o 8. A) **Landkommunikationer.** Tab. N:o 8 upptager: 1:o allmänna lands-, härads- och socknevägars längd vid periodens slut; 2:o längden af de utaf dessa vägar, som äro indelade och med skjutsstationer försedda; 3:o längden af under perioden dels fulländade och afsynade nya vägar och dels omlagda eller betydligt förbättrade vägar; 4:o dertill af statsverket och kommunerna tillskjutna kostnader; 5:o antalet gästgifverin vid lands- och häradsvägar samt i städer, med uppgift derjemte vid huru många af dessa skjutsentreprenad finnes införd; 6:o antalet hästar utgångna till kungs- och krono- samt gästgifveriskjuts under hvarterdera af periodens fem år.

Genom Eders Kungl. Maj:ts nådiga utslag den 24 Mars 1868 och den 29 Maj 1874 bestämdes, att *nya vägdelningar* skulle ske i Östra och Vestra Göinge härad och att till indelning skulle intagas en del nya vägar, som blifvit nödiga ansedda såsom utfartsvägar till dels statens stambana och dels Kristianstad—Hessleholmsbanan. Vägdelningen pågår och närmar sig fullbordan.

Med bidrag af statsmedel till ett belopp af 19,000 kronor har blifvit *anlagd en väg* emellan Hörja kyrkoby och Härlinge by i Finja socken, genom hvilken vägtrafiken blifvit i betydlig mån underlättad.

En större *bro*, Mölletofta bro kallad, å allmänna landsvägen emellan Östra Ljungby och Örkelljunga gästgifvaregårdar har under perioden blifvit nybyggd af sten i stället för derförut befintliga träbro; och i stället för en vid Åhus borttagen *färja* har en bro der blifvit anbragt. I öfrigt har icke inträffat någon förändring med bro och färjor under perioden.

Den större omsorg, hvarmed *underhållet af allmänna vägar* i senare tider blifvit verkställt, har befordrat deras större fasthet, särdeles å de ställen der sönderslagen sten blifvit använd.

Trafiken å *Kristianstad—Hessleholmsjernbanan* har under perioden varit i stigande, så att den för år 1875 lemnade en bruttointkomst af 201,976 kronor 38 öre samt, sedan deraf 23,500 kronor afsatts till reservfonden, som dermed uppgick till 190,831 kronor 79 öre, en nettobehållning å 41,776 kr. 94 öre.

År 1874 öppnades för allmän trafik den af enskildt bolag

utan statsmedelsbidrag emellan *Sölvesborg och Kristianstad* anlagda *jernväg* af 3,6 fots spårvidd, på 2,9 mils längd. Den genomlöper Ifvetofta, Gualöfs, Kiaby, Fjelkinge och Nosaby socknar i Villands härad och har på denna sträcka 5 stationer, nemligen Bromölla, Gualöf, Beckaskog, Fjelkinge och Nosaby. Styrelsen har sitt säte i Sölvesborg.

Under perioden hafva jemväl tillkommit dels *Helsingborg—Hessleholms jernväg*, som på en sträcka af 5,4 mil genomlöper Norra Vrams, Björnekulla och Qvidinge socknar i Södra Åsbo härad, Gråmanstorps, Perstorps och Torups socknar i Norra Åsbo härad samt Torups, Finja och Stoby socknar i Vestra Göinge härad med sju stationer vid Gunnarstorp, Åstorp, Qvidinge, Klippan, Perstorp, Tyringe och Finja och dels *Engelholms jernväg* som från Engelholms stad till ofvannämnda Åstorps station å Helsingborg—Hessleholmsbanan på en sträcka af 1,2 mil genomlöpa Höja, Ausås och Björnekulla socknar i Södra Åsbo härad med stationer vid Engelholm, Spannarp och Heagården.

På rörelsen i allmänhet hafva jernvägarne haft ett fördelaktigt inflytande och åt de trakter, de genomlöpa, gifva de obestriddigen lyftning, på samma gång de åt jordbruket bespara en mängd karl- och ök-dagsverken, som förut måste användas dels på *varuforsling*, hvilken, ehuru den icke utgjort någon egentlig näringsgren för invånarne i länet, dock i icke ringa mån förekommitt, och dels i och för postbefordringen. En egendomlighet för perioden är, att *gästgifveriskjutsningen*, hvilken förut allt sedan jernvägarnes tillkomst år efter år minskats, så att under förra periodens sista år utgingo endast 9,868 hästar, under denna period åter varit i betydligt stigande till och med 1873, då hästantalet utgjorde 22,691, men sedermera något minskats. Någon annan orsak till detta förhållande kan icke gerna antagas, än att den förökade jernvägstrafiken föranledt till flere resandes färdande till och från jernvägsstationerna. Det är också vid de gästgifvaregårdar, som ligga närmare jernbanorna skjutsåtgången varit störst.

Sedan med år 1873 *kronobrefbäringen* upphört och tjenstbrevens fortskaffande öfvertagits af postverket, hafva många nya postanstalter tillkommit i länet; och funnos vid periodens

slut följande *postkontor*: Kristianstad, Engelholm och Hesselholm; *postexpeditioner*: Båstad, Cimbrishamn, Osby och Åby samt *poststationer*: Albo-Mellby, Andrarum, Attarp, Ausås, Balingslöv, Barkåkra, Beckaskog, Benestad, Bjernum, Bollrup, Borrby, Broby, Bromölla, Brönnestad, Brösarp, Cimbris, Degeberga, Efveröd, Emitslöv, Esphult, Farstorp, Finja, Fjelkinge, Florshult, Fogeltofta, Fridhem, Färingtofta, Färlöv, Förslöv, Glad sax, Glimminge, Glimåkra, Gualöv, Gumlösa, Gunnarstorp, Gärdsköpinge, Gärd-Sönnarslöv, Göinge-Gryt, Hamnehög, Hannas, Hjernarp, Hjärsås, Hofby, Houf, Huaröd, Hvitaby, Häglinge, Hästveda, Høja, Hörja, Hörröd, Hörup, Ingelstad, Ingelstads-Tostarp, Ingelstorp, Jerrestad, Killeberg, Knislinge, Linneröd, Lyngsjö, Löderup, Maglehem, Mattered, Munka-Ljungby, Norra Vram, Nosaby, Näflinge, Nöbbelöv, Oderlunga, Onslunda, Oppmanna, Perstorp, Qverrestad, Qvidinge, Qviinge, Rebbelberga, Riseberga, Rya, Röke, Rörum, Sandby, S:t Olof, Smedstorp, Spjutstorp, Starby, Stenestad, Stiby, Stoby, Strö, Ströfvelstorp, Sörbytorp, Sösdala, Tjörnarp, Tomelilla, Tommarp, Torekov, Tossjö, Träne, Tyringe, Ullstorp, Vallby, Valleberga, Vemmerlöv, Verum, Vestra Karup, Vestra Vram, Vidtsköffe, Vinslöv, Visseltofta, Vittsjö, Vä, Åhus, Åraslöv, Åsbo-Fagerhult, Åsbo-Tostarp, Åsbo-Össjö, Åstorp, Öfraby, Önnestad, Örkellunga, Örkened, Östra Jerrestad och Östra Ljungby. Alltså 3 postkontor, 4 postexpeditioner och 123 poststationer eller något mer än två postanstalter för hvarje kvadratmil, och hafva de sin belägenhet utom städerna, 1 postexpedition och 12 poststationer i Norra Åsbo härad, 10 poststationer i Södra Åsbo härad, 1 postexpedition och 7 poststationer i Bjäre härad, 1 postkontor och 26 poststationer i Vestra Göinge härad, 1 postexpedition och 12 poststationer i Östra Göinge härad, 7 poststationer i Villands härad, 15 poststationer i Gärd härad, 7 poststationer i Albo härad, 22 poststationer i Ingelstads härad och 5 poststationer i Jerrestads härad.

I följd deraf att de kontrakt om *kronobrefbäringens* i Villands härad utgörande på entreprenad, hvilka tillkommit före 1873, blifvit ställda på vissa år, hvilka vid femårsperiodens slut ännu icke tilländalupit, och entreprenörerna icke ville från kontraktet afstå, har brefbäringen i nämnda härad fortgått och kostnaden därför utbetalts af postverket. Därför hafva icke poststationer i Villands härad ännu inrättats på alla de ställen, der sådana erfordras, när brefbäringen der upphör.

Förändring i *grindarnes* å allmänna vägarne antal har under perioden icke inträffat.

B) Sjökommunikationer. Länets *kusthamnar* äro i förra femårsberättelsen angifna. En af dessa, den vid Simrishamn, har under perioden lidit svåra skador. Genom den i November månad 1872 inträffade starka storm i förening med vattenflöde förstördes till stor del både norra och södra hamnarna. Med bidrag af statsanslag å 50,000 kronor blef sedermera norra hamnarmen iståndsatt och förlängd med 50 fot. Knappt hade detta arbete, som medtagit en kostnad å 104,000 kronor, blifvit färdigt, så blef norra vågbrytaren genom en i Oktober månad sistlidet år inträffad storm åter raserad, och denna skada har ännu icke kunnat afhjelpas. Man är nu betänkt på att i de söder om hamnen befintliga stenklippor medelst sprängning bilda en hamnbassin och samhället är beredt att därför göra allt, hvad det förmår, men statens mellankomst erfordras.

Hamnen vid Båstad undergick år 1874 en större reparation, som bekostades af Båstads kommun.

De öfriga hamnarna, nemligen Kristianstads vid Åhus, Engelholms och Torekovs, hafva ordentligen vidmagthållits.

Ångfartyg, som gå mellan Stockholm och dels Malmö, dels Lybeck, hafva anlupit Simrishamn och Åhus och de halländska ångbåtarne hafva anlupit Torekov, då vädret så medgifvit. Trafiken emellan Åhus och Kristianstad å Helgeå har underhållits medelst *pråmar*, hvilka vid gynnsam vind gå för segel. Denna trafikled kommer att upphjelpas genom en grundgående ångbåt, som innevarande år blifvit byggd å mekaniska verkstaden här i staden.

På Ifösjön i Villands härad har under sistlidet år blifvit inrättad *ångbåtsfart* emellan flere vid sjön belägna platser, hvarigenom forsling af skogseffekter såväl som andra varor betydigen underlättats för dessa trakter, på samma gång persontrafiken blifvit ledigare. Äfven den här befintliga ångbåt är byggd på nämnda mekaniska verkstad. Ett aktiebolag är i och för företaget bildadt.

Förhållandet i fråga om *lotsar* och *fyrar* i länet har under perioden varit detsamma, som under förra perioden.

C) Sjöfart och handel. Å tabb. N:is 9 a och 9 b med-Tabb. N:is 9 a o. b. delas uppgift om antal och lästetal af länets invånare tillhöriga *fartyg* med deras besättning samt om *handlande* med deras betjening allt för år 1875.

Vid jemförelse af förhållandena i dessa hänseenden, sådana de företedde sig vid förra femårsperiodens slut eller år 1870, visar sig en tillökning i fartygens antal, som, med hänseende dertill att länets kusthamnar icke äro af särdeles betydighet, må räknas såsom ganska betydlig, liksom antalet handlande särdeles å landsbygden stigit, hvilket allt antyder på en lifligare rörelse.

Vid länets kuster hafva under perioden *förolyckats* 36 större och mindre fartyg, deraf 2 ångfartyg. Af besättningarna omkommo 7 man och af strandboar, som biträdde vid bergning, 4 man.

In- och utskeppningen vid stadshamnarna afser hufvudsakligen följande: inskeppningen till Kristianstad: stenkol, jern och fotogén, till Simrishamn: ved, jern och bräder, och till Engelholm: stenkol, murtegel och gödningsämnen; samt utskeppningen från Kristianstad: bränvin och stäfvor samt från Simrishamn och Engelholm: hafre. Vid Båstad inskeppas äfven stenkol, jern och murtegel, äfvensom derifrån utföres hafre.

Varubyteshandel förekommer föga och den s. k. *gårdshandel*, som förr idkades af allmoge från Vestergötland, har nästan försvunnit, hvaremot i betydlig mån tilltagit handeln med utländska kramvaror, som kringföras af utlänningar.

Afsättningsorterna för spanmål, skogseffekter och ladugårdsprodukter äro dels städerna i länet dels kuststäderna i Malmöhus län och dels, hvad särskildt skogseffekter beträffar, Danmark och norra Tysklands kuststäder, sedan exportörerna i senare tider börjat komma i direkt handelsförbindelse med utländske köpmän. Den betydliga quantitet bränvin, som tillverkas, afsättes mestadels på Stockholm och Göteborg, dit transporten sker hufvudsakligast på jernväg.

Årligen hafva *marknader* hållits och förekommit tre gånger om året i Engelholm, två gånger om året i Kristianstad, Sim-

rishamn, Båstad och Ljungaskog i norra Åsbo härad, i Röinge och Vittsjö i Vestra Göinge härad och i Broby i Östra Göinge härad samt en gång om året i Åby i norra Åsbo härad, i Marklunda i Östra Göinge härad, i Kivik i Albo härad och i Komstads Mölla i Jerrestads härad.

Större kreatursförsäljningsmöten hafva hållits fyra gånger om året i Kristianstad, i Hessleholm i Vestra Göinge härad och i Osby i Östra Göinge härad, tre gånger om året i Tomelilla i Ingelstads härad samt två gånger om året i Nymö i Villands härad och i Vestra Vram i Gärds härad.

Så kallade *torgdagar* förekomma två dagar i veckan i Kristianstad samt en gång i veckan i Båstad, Vestra Karup, Åby, Spången, Åstorp, Hessleholm, Sösdala, Osby, Broby, Hästveda, Killeberg, Örkened, Oppmanna, Vånga, Vestra Vram, Brösarp, Hammenhög och Tomelilla. Dessa torgdagar afse hufvudsakligen afsättning af lifsnödenheter, och i Kristianstad, Båstad, Åby, Spången, Hessleholm, Osby, Broby och Tomelilla är tillförseln riklig.

5. Kameralförhållanden.

Tab. No 10 a. Redogörelse för antalet hemman och lägenheter, dessas natur och brukningsdelar jemte taxeringsvärde, allt vid periodens slut, innefattas i hosgående tabell N:o 10 a, börande i afseende på de skiljaktigheter, som förefinnas emellan denna och den tabell, rörande förhållandet härmed vid 1870 års slut, som åtföljt senast afgifna femårsberättelse, upplysas:

Från kronohemman under allmän disposition, derå mantalet vid 1870 års slut utgjorde.....	11,604,
har afgått för N:o 2 Komstad, hvilket, efter att förut hafva ansetts tillhöra Stiby kyrka, förklarats tillhöra kronan.....	0,187,
så att summan för dessa hemman blifva	11,417.

Genom tillägg af berörda 0,187 till 33,956, som utgör summan af mantalen å kronohemman under enskild disposition vid 1870 års slut, skulle dessa komma att uppgå till mantal 34,143 men härifrån har under perioden afgått:

på grund af denna del beviljade skatteköp.....	2,991,
för tvenne hemman, som för längre tid tillbaka skatteförsåts, men ej blifvit i jordeboksförändringsextrakten från krono till skatte omförda	0,854,
för ett hemman N:o 2 Håstad, som förklarats vara af insockne frälsenatur	0,125,
och för ett hemman N:o 4 Ormatofta, som ur jordeboken uteslutits	0,125,
	4,095,

så att summan för kronohemman under enskild disposition blifvit

Mantalet på <i>skattehemman</i> utgjorde enligt sista femårsberättelsen 1,385,774, men har ökat:	
dels med från kronan omförda.....	3,845,
och dels för ett hemman Friseboda, som, upptaget från ödesmål efter åtnjutna frihetsår, under perioden skattlagts med.....	0,188,
och utgjorde således vid 1875 års slut.....	1,389,807.

Brånvinsutskänknings- och minuteringsafgifter hafva blifvit till landtränteriet levererade för tiden:

från och med Sept. 1870 till och med Aug. 1871	kr. 27,255,20,
» » 1871 » » 1872	» 19,452,44,
» » 1872 » » 1873	» 25,560,56,
» » 1873 » » 1874	» 28,634,55,
» » 1874 » » 1875	» 33,344,35,

och voro sistlidet år försäljningsställen: i Kristianstad: 1 minuterings- och 13 utskänkningsställen; i Engelholm: 1 minuterings- och 4 utskänkningsställen; i Simrishamn: 4 minuterings- och 5 utskänkningsställen; i Norra och Södra Åsbo samt Bjäre härads fögderi: 2 minuterings- och 13 utskänkningsställen; i Östra och Vestra Göinge härads fögderi: 18 minuterings- och 13 utskänkningsställen; i Villands, Gärds och Albo härads fögderi: 14 minuterings- och 9 utskänkningsställen; och i Ingelstads och Jerrestads härads fögderi: 5 minuterings- och 4 utskänkningsställen.

Genom *omföring* af hemmanet N:o 2 Håstad har mantalet på *insocknehemmanen* ökat från 507,981 till 508,106.

Till följd af hemmanet N:o 4 Ormatoftas *uteslutande från jordeboken* och skattläggningen å Friseboda har summan å förmedlade mantalet för länet ökat med 0,063.

Summan på antalet *jordtorp* är densamma i båda tabellerna, men deremot förefinnas betydliga skiljaktigheter deremellan, då hänsyn tages till de olika slagen af *egendomar*. Tabellerna grunda sig i detta afseende helt och hållet på vederbörande häradsskrifvares uppgifter, och ehuru det är sannolikt, att felaktigheter insmugit sig i dessa senare, har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande dock ansett sig böra följa dem, så mycket hellre som det skulle förorsaka ett högst betydligt arbete att nu åstadkomma fullt exakta siffror, hvilket ej låte sig göra på annat sätt än att, utgående från 1825 års jordebok, granska alla derefter upprättade jordeboksförändringsextrakt, om ens sålunda, då nämnda jordebok troligen aldrig undergått fullständig granskning i Kammarkollegium, säkert resultat skulle erhållas. Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande har därför, enär dessutom ny i Kammarkollegium upprättad jordebok för länet lär snart vara att förvänta, så att nästa femårsberättelse i detta hänseende bör kunna blifva fullt tillförlitlig, ej ansett behöfligt att nu vidtaga någon åtgärd för åstadkommande af möjligen behöfliga rättelser, liksom Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande jemväl utan föregången granskning tagit för goda häradsskrifvarnes uppgifter, rörande brukningsdelar, backstugor och andra lägenheter, ehuru äfven dessa ej torde vara fullt tillförlitliga.

Antalet *afsöndrade lägenheter*, för hvilka under perioden årliga afgälder blifvit fastställda, uppgår till 280.

Förutom nu omförmälda tabell bifogas här uppgift om de i länet befintliga *egendomar af fideikommissnatur*, den der dock såsom grundad på förteckningar, afgifna af länets häradsskrifvare, så mycket mindre kan anses fullt tillförlitlig, som hos dessa tjänstemän vanligen ej finnas i detta hänseende tillräckligt upplysande handlingar. Tab. Litt. D.

Tab. N:o 10 b. Angående *jordområde och egendomar i länets städer* meddelas nödiga upplysningar i bifogade, särskildt för hvarje stad upprättade, tabellen N:o 10 b.

Tab. N:o 11. I afseende på *skiftesverkets* fortgång får Eders Kungl.

Maj:ts Befallningshafvande hänvisa till den af länets landtmä-
terikontor afgifna, härhos under N:o 11 bifogade tabell.

Rörande den *uppbörd*, som dels i specialräkningarna Tab. N:o 12.
för länets fögderin och städer redovisats och dels till landtränteriet
direkte influtit, lemnas redogörelse i hosgående tabell N:o 12.

6. Politi.

A) **Undervisningsanstalter.** *Folkskolorna* hafva omfattats med stigande intresse och många kommuner hafva uppfört skol-
hus i skilda delar af socknarna för att såmedelst undanröjda
olägenheter af för lång skolväg för barnen. Undervisningen är
öfver hufvud taget sådan, att nödigt vetande för allmogens barn
der kan inhämtas.

Den i förra femårsberättelsen omförmälda *folkhögskolan* i
Önnestad har under perioden fortvarit och tillvunnit sig allt
mer förtroende samt har upprätthållits genom dels terminsaf-
gifter af lärjungarne, dels frivilliga bidrag och dels anslag af
landstinget, 500 kronor för hvardera af periodens fyra senare
år, hvarförutom landstinget sistlidet år anslag 1,000 kronor så-
som bidrag till erforderlig nybyggnad vid skolan, som har plats
för 52 elever. Skolans styrelse består af 8 ledamöter och sko-
lans 2 lärare. Utgifterna uppgingo år 1871 till 4,399 kr. 87
öre, år 1872 till 4,444 kr. 49 öre, år 1873 till 4,177 kr. 11 öre,
år 1874 till 5,846 kr. 47 öre och år 1875 till 5,347 kr. 95 öre.

Vid 1873 års landsting väcktes förslag om inrättande af
tre folkhögskolor i länet, men landstinget fann det icke till
någon åtgärd föranleda.

Deremot har landstinget anslagit: år 1871 500 kronor för
undervisning vid seminariet i Lund åt folkskolelärare i länet; år
1873 för hvardera af de 3 nästpåföljande åren 666 kr. 67 öre
för inrättande och uppehållande under 6 veckor om sommaren
af en läroanstalt för bibringande af *praktisk undervisning* åt
så väl redan varande lärarinnor vid småskolor i länet, som

qvinno, hvilka sökte lärarinneplatser vid sådana skolor, till
antalet minst 20 högst 50, och år 1875 för 3 år från och med
1877 1,200 kr. om året för samma ändamål. I afseende på
folkskoleinspektionen har landstinget uttalat den åsigt, att den
borde ordnas så, att uppdraget lemnades åt personer, som icke af
andra embetsgörsmål förhindrades att åt bestyret egna all den
tid och uppmärksamhet, som saken fordrar, samt att tillsättningen
måtte ske efter landstingets förslag.

Den i förra femårsberättelsen omnämnda *uppfostningsanstalt*
i Munka-Ljungby socken för mindre och obemedlade barn har
under perioden fortfarande varit i verksamhet på bekostnad af
enskilda personer.

Under denna period har landstinget icke lemnat understöd
åt de *slöjdskolor för flickor*, hvilka, enligt hvad i förra femårs-
berättelsen angifvits, varit inrättade i en del socknar i länet.

För *högre elementarläroverket i Kristianstad* har under peri-
oden blifvit uppfördt ett nytt, prydligt och ändamålsenligt läro-
hus, hvarigenom läroverket blifvit befriadt från de olägenheter,
som under en följd af år varit förenade med begagnandet af
otillräckliga, osunda och spridda undervisningslokaler. Det nya
läroverks huset, som jemte särskild flygelbyggnad för gymnastik
kostat omkring 250,000 kronor, har åstadkommit genom dels
anslag från staten, landstinget och stiftets byggnadskassa och
dels ganska betydliga bidrag från läroverkets egen byggnadsfond
och staden Kristianstad, hvilken utom de kontanta penninge-
bidragen för ändamålet afgiftsfritt upplåtit en rymlig tomt i

Tab. Litt. D.

Uppgift på egendomar af fideikommiss natur i Kristianstads län.

Fideikommissegendomens namn och belägenhet.	Egendomens innehafvare.	Till egendomen hörande						1875 års taxerings- värde. Kronor.	
		mantal			jordl- l- genheter.	fäkerin.	verk och inrätt- ningar.		
		skatte.	frälse	ut- sockne.					
Krappertup i Malmöhus län	Friherre Nils Gyllenstjerna	—	7 $\frac{1}{2}$	22 $\frac{1}{16}$	8 $\frac{1}{2}$	—	—	2	1,181,000
Palmqvistska i Vestra Göinge härad samt Stoby, Farstorps, Mellby och Tjörnarps socknar	Friherre Palmqvists sterbhusdelegare	—	—	—	5 $\frac{1}{16}$	—	—	—	117,200
Sveustorp i Malmöhus län	Friherre C. A. Gyllenkrook	—	—	—	$\frac{5}{16}$	—	—	—	13,800
Hofdala i Vestra Göinge härad och Brönne- stads socken	Ryttmästaren C. Ehrenborg	$\frac{5}{16}$	4 $\frac{1}{2}$	13 $\frac{3}{16}$	2 $\frac{1}{16}$	—	—	—	519,900
Vanås i Östra Göinge härad och Gryts socken	Kammarherren Grefve C. A. Wachtmeister	—	2 $\frac{3}{8}$	11 $\frac{3}{8}$	22 $\frac{1}{16}$	—	—	—	1,008,400
Vesterslöf i Östra Göinge härad och Qvlinge socken	Densamme	$\frac{3}{8}$	—	3	2 $\frac{1}{16}$	—	—	—	249,000
Trolle-Ljungby i Villands härad och Ljungby socken	Landshöfdingen Grefve A. K. Trolle-Wachtmeister	$\frac{1}{2}$	8 $\frac{1}{2}$	22 $\frac{3}{16}$	36 $\frac{3}{16}$	25	1	10	2,233,100
Råbelöf i Villands härad och Fjelkestads socken	Majoren Kennedys sterbhusdelegare	—	6 $\frac{1}{16}$	45 $\frac{1}{16}$	—	4	—	5	1,212,100
Christinehof i Albo härad och Andrarums socken	Grefve C. E. Pipers sterbhusdelegare	6 $\frac{1}{16}$	2 $\frac{1}{16}$	16 $\frac{1}{16}$	4 $\frac{1}{16}$	34	26	9	1,476,400
Areskougska i Jerrestads härad och Tommarps, Vemmer- löfs, Stiby och Simris socknar	M. H. Areskoug	—	—	—	2 $\frac{1}{16}$	—	—	—	111,400
Glemminge i Bolshögs socken och Jerrestads härad	Kammarherre Ribbing	—	—	—	4 $\frac{1}{16}$	—	—	—	188,000

södra delen af staden. Enligt byggnadsplanen skall äfven en mot gymnastikbyggnaden svarande flygelbyggnad, afsedd till bostad för läroverkets rektor, uppföras, men som staden, hvilken har skyldighet bekosta rektors bostad, fått vidkännas högst betydliga utgifter i och för sjelfva läroverksbyggnaden, har Eders Kungl. Maj:t, uppå derom af stadsfullmäktige gjord underdånig ansökning, i nåder tillåtit att med uppförande af byggnaden för rektor må tills vidare anstå, mot det staden emellertid lem-nar hyresersättning åt rektor.

De i föregående femårsberättelser omnämnda *enskilda skolor* i Kristianstad hafva under denna period fortfarande varit i verksamhet och en enskild elementarskola för flickor har tillkommit, öfver hvilken stadens kyrkoherde åtagit sig inspektorat. I denna skola ledes undervisningen af 3 lärare, 4 lärarinnor och 3 öfningslärare. Elevernas antal har uppgått till 47.

Pedagogierna i Engelholm och Simrishamn hafva fortgått som förut, endast med den skillnad att Engelholms med sislidet års början höjdes till treklassigt elementarläroverk, och förutom *folkskolorna* finnas i dessa städer *småbarnskolor* samt mindre *enskilda skolor*.

Af *tillämpnings-skolor för landtbruket* finnas i länet inga andra än den ofvan omnämnda vid Tunbyholm.

Såsom hithörande må nämnas, att Kristianstads län har del i *Skånska döfstummeanstalten i Lund* och att landstinget under hvarterda af periodens fem år anslagit medel dels till byggnader och dels till förvaltningen, uppgående sammanlagdt till 40,929 kronor 86 öre.

Denna anstalt har, så väl i anseende på sjelfva anläggningen, som beträffande underhållet, bekostats af Malmöhus och Kristianstads läns landsting i proportion efter befolkningens i länen antal och efter samma grund disponeras platserna i anstalten. Byggnaden fullbordades under sommaren 1871 och första lärokursen började den 1 September samma år med 32 elever. Sedermera har anstalten utvecklats så, att den 1875 omfattade 6 klasser å tallinien och 4 å teckenlinien med 83 elever, deraf 51 gossar och 32 flickor. Läsåret börjar den 1 September och undervisningen fortgår till den 15 December samt från den 9 Januari till midsommarstiden. Undervisning meddelas i kristendom, svenska språket, naturlära, geografi, räkning, skrifning, ritning, tal- och teckenöfningar, gymnastik, samt i följande yrken: trädgårdsskötsel, skomakeri, snickeri, svarfveri, skrårderi och qvinliga handarbeten.

Anstaltens styrelse består af 9 personer, utsedde fyra af hvarterda länets landsting och en af konsistorium i Lund, hvilka inom sig väljer ordförande, verkställande direktör och kassadirektör. Lärarepersonalen utgöres af 15 personer, deribland en föreståndare och en husmoder, hvarjemte läkare och vaktmästare äro anställda.

I statsanslag erhåller anstalten 100 kronor för hvarje elev och årsafgiften är tills vidare för hvarje elev 200 kronor.

B) Kreditanstalter. *Kristianstads enskilda bank*, med hufvudkontor här i staden, har under perioden icke obetydligt utsträckt sin verksamhet. Den har afdelningskontor inom länet i Hessleholm och Osby, å detta senare ställe inrättadt år 1873, samt utom länet i Karlshamn, Ronneby, Ystad, Malmö, Karlskrona, Elmhult, Helsingborg, Vislanda och Vissefjerda, å de 5 sistnämnda ställena öppnade under ifrågavarande period.

Skånes enskilda bank, med hufvudkontor i Malmö, har afdelningskontor här i länet i Simrishamn, Engelholm och Åby.

På sätt i förra berättelsen antyddes, har *fjälialbanken i Kristianstad* under perioden upphört och delegarne till största delen ingått i Kristianstads och Skånes enskilda banker.

C) Sparbanker. Dessas antal var vid periodens slut 41, nemligen: Kristianstads, Engelholms och kringliggande orts, Simrishamns, Ausås sockens, Ströfvelstorps sockens, Björnekulla pastorats, Perstorps sockens, Örkelljunga sockens, Norra och Södra Åsbo härads, Grefvie sockens, Båstads sockens, Hjernerps sockens, Vestra Göinge härads, Finja sockens, Hörja sockens, Röke sockens, Torups sockens, Verums sockens, Visseltofta sockens, Vittsjö sockens, Åkarps sockens, Vinslöfs och Näflinge socknars, Mellby, Tjörnarps och Häglinge socknars, Matteredö sockens, Osby sockens, Östra Göinge härads, Broby och Emislöfs socknars, Hjersås sockens, Glimåkra sockens, Örkeneds sockens, Qviinge sockens, Villands härads, Oppmanna och Vånga socknars, Åhus sockens, Gärds härads, Esphults och Linneröds socknars, Gärds och Albo härads, Albo härads, Borby sockens, Ingelstads och Jerrestads härads samt Östra Ljungby och Kellna socknars.

Af dessa stiftades Röke sockens, Visseltofta sockens, Osby sockens samt Esphults och Linneröds socknars år 1871, Ausås sockens, Hjernerps sockens och Verums sockens samt Finja sockens år 1872, Perstorps sockens, Torups sockens, Vinslöfs och Näflinge socknars samt Qviinge sockens år 1873, Örkelljunga sockens, Hörja sockens, Mellby, Tjörnarps och Häglinge socknars, Matteredö sockens, Broby och Emislöfs socknars och Hjersås sockens år 1874, samt Grefvie sockens och Albo härads samt Östra Ljungby och Kellna socknars år 1875.

Räntefoten, enligt hvilken delegarne blifvit ersatte för insatta medel, har under år 1875 vid samtliga sparbankerna varit fem procent, under det några af de äldre sparbankerna under vissa tider af perioden lemnat dels $4\frac{1}{2}$ dels $5\frac{1}{2}$ procent.

Angående samtliga ofvanstående sparbankers rörelse Tab. N:o 13. och ställning under periodens fem år, hänvisas till tab. N:o 13.

D) Försäkringsinrättningar. *Brandförsäkringsföreningar* på landet hafva under perioden varit desamma som under föregående perioden, nemligen:

Norra Åsbo härads brandstodsförening med teckningssumma för 1875 uppgående till 10,127,980 kronor;

Södra Åsbo och Bjäre härads brandstodsförening med teckningssumma för samma år 13,586,950 kronor;

Östra och Vestra Göinge härads brandstodsförening med teckningssumma för samma år 22,116,360 kronor;

Villands, Gärds och Albo härads brandstodsförening med teckningssumma för samma år 20,665,770 kronor; samt

Ingelstads och Jerrestads härads brandstodsförening med teckningssumma för samma år 17,961,170 kronor.

Brandskolor hafva under perioden inträffat:

28 inom Norra Åsbo härads brandstodsförenings område, därför i ersättning utgått 77,430 kronor 31 öre;

10 inom Södra Åsbo och Bjäre härads brandstodsförenings område, därför i ersättning utgått 24,729 kronor;

147 inom Östra och Vestra Göinge härads brandstods-föreningens område, därför i ersättning utgått 206,286 kronor;

89 inom Villands, Gärds och Albo härads brandstods-föreningens område, därför i ersättning utgått 250,449 kr. 65 öre;

44 inom Ingelstads och Jerrestads härads brandstods-föreningens område, därför i ersättning utgått 58,266 kr. 47 öre.

För *städerna* tagas brandförsäkringar i Skånska brandförsäkringsinsrättningen, Städernas allmänna brandstodsbolag samt försäkringsbolagen Skandia och Svea.

Föreningen för Skåne och Halland för *försäkring mot förluster genom hagelskador* har under perioden existerat, men hagelskador hafva här i länet icke förekommit.

E) Pensions- och nödhjelpsinsrättningar. Den i berättelsen för perioden 1856—1860 beskrifna s. k. *von Reiserska stiftelsen* hade vid 1875 års slut en fond, värdet af dess fastigheter oberäknadt, å 182,739 kronor, hvadan den under perioden ökat med 15,602 kronor 38 öre.

Kristianstads pensionsinsrättning till förmån för stadens tjenstemän och borgare samt deras enkör och barn eger fortfarande bestånd, äfvenså den i staden år 1864 stiftade s. k. *sjuk- och begravningskassa*.

I Simrishamn är sätet för en nödhjelpskassa, kallad *»13:de Novemberfondem»*, med ett grundkapital af 10,500 kronor, deraf årliga räntan hvarje år den 13 November utdelas till obemedlade å länets sydöstra kust bosatte personer, som utan eget förvållande genom olyckshändelse på sjön eller annan sjöskada bragts i nöd. Fonden förvaltas af en styrelse bestående af en utaf Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande utsedd ordförande och fyra ledamöter, valde af Simrishamns stad samt Hofby, Simris eller Nöbbelöfs och Mellby socknar. Den tillkom år 1873 sålunda att, sedan, efter det fiskesidkarne å östra kusten genom den i November 1872 inträffade starka storm med vattenflöde förlorat båtar och redskap, en nödhjelps komité bildats och genom utfärdad kungörelse allmänheten uppmanats att bispringa de nödställde, medel inflöto så rikligt, att, sedan alla af komitén beviljade understöd blifvit utbetalda, ett öfverskott å förutnämnda belopp uppkom. Vid ett den 16 Juni 1873 å rådhuset i Simrishamn hållet sammantråde fattades beslut om fondens bildande och reglemente antogs, hvilket af länsstyrelsen den 17 November samma år till efterrättelse fastställdes.

Båstads handtverksföreningens fattigkassa och *Torekøvs understöds-kassa för enkör efter aflidne skeppare*, i föregående berättelser omnämnda, ega fortfarande bestånd.

En *presterskapets i Ingelstads härads enke- och pupillkassa* finnes, för hvilken Eders Kungl. Maj:t den 31 Oktober 1747 utfärdat nådig stadfästelseresolution, enligt hvilken det tillkommer hvarje kyrkoherde i häradet att såsom delegare erlägga inträdesavgift och årliga bidrag, hvarjemte tillfälle äfven är lemnadt obefordrade prestmän att emot erläggande af årliga bidrag såsom delegare ingå. Understöd från denna kassa utdelas åt enkör, omyndige söner och ogifta döttrar efter aflidne delegare.

Likaledes finnes en år 1744 stiftad *enke- och pupillkassa för presterskapet i Albo och Jerrestads härads*. Äfven der erläggas af hvarje kyrkoherde inträdesavgift och årliga bidrag. Af årliga räntan läggas 6 kronor till kapitalet och återstoden utdelas till enkör, omyndige söner och ogifta döttrar efter aflidne delegare.

F) Sjukvårdsanstalter. *Länslasarett* och *kurhusen* i Kristianstad, Simrishamn och Engelholm uppfylla väl sina ändamål. De hafva blifvit af landstinget understödda dels med årliga kontanta penningbidrag till fyllande af inkomstbrister och dels sålunda: att 1873 års landsting anslog 1,824 kronor 25 öre i och för anbringande af vattenledning till lasarettet i Kristianstad; att 1874 års landsting för uppförande af bostad åt läkaren vid lasarettet i Simrishamn anslog 1,424 kronor under 10 år till amortering af ett lån för ändamålet å 8,900 kronor; samt att 1875 års landsting åtog sig ansvar för ett lån å 13,305 kronor, stäldt på 20 års amortering i och för en erforderlig tillbyggnad vid lasarettet i Engelholm.

Sjukhuset för garnisonen af Eders Kungl. Maj:ts Vendes artilleriregemente i Kristianstad är oförändradt.

I länet finnes 6 *provinsialläkare* stationerade: 1 i Kristianstad med Villands härad, en del af Gärds härad och två socknar af Östra Göinge och en socken af Vestra Göinge härad, till distrikt; 1 i Engelholm med Norra och Södra Åsbo samt Bjäre härad till distrikt; 1 i Broby med Östra Göinge härad, två socknar undantagna, till distrikt; 1 i Hesselholm med Vestra Göinge härad, en socken undantagen, till distrikt; 1 i Brösarp med Albo härad samt sju socknar i Gärds härad till distrikt; och 1 i Simrishamn med Ingelstads och Jerrestads härad till distrikt. Två distriktläkareplatser finnas, den ene för en del socknar i Norra och Södra Åsbo härad med station vid Klippan och den andre för två socknar i Gärds och två socknar i Villands härad med station i Åhus.

I Kristianstad finnes en stadsläkare, hvilken jemväl är regementsläkare vid Eders Kungl. Maj:ts Vendes artilleriregemente, samt två 2:dre bataljonsläkare vid samma regemente och, då dertill räknas provinsialläkaren och lasarettsläkaren, finnes i staden tillgång på fem läkare.

I Simrishamn finnas tre läkare, nemligen provinsialläkaren, lasarettsläkaren och en enskild praktiserande läkare.

I Engelholm finnas en provinsialläkare och en bataljonsläkare vid husarregementet Konung Carl XV.

Apotek finnas i Kristianstad, Simrishamn, Engelholm, Båstad, Åby, Broby, Hesselholm och Brösarp, ett på hvardera stället. Det i Kristianstad har under perioden blifvit betydligt utvidgadt.

Examinerade *barnmorskor* finnas i hvarje församling.

Veterinärer i länet finnas: 1 länsveterinär med station i Kristianstad samt 3 privatveterinärer, bosatte 1 i Simrishamn, 1 i Brösarp och 1 i Åby; hvarförutan 6 svaadronshästläkare vid Eders Kungl. Maj:ts skånska husar- och dragonregementen äro i länet bosatte.

Med anledning af ett vid 1874 års landsting väckt förslag om anslag för aflönande af distriktsveterinärer i länet och då det förefanns ett erkänt behof af veterinärväsendets inom länet ordnande på det sätt, att, så vidt möjligt vore, hvarje ort försågs med veterinär, utan att afståndet till densamme blefve för ortens invånare allt för stort, men då denna fråga, enligt landstingets åsigt, borde utgöra föremål för landstingets och hushållningssällskapets gemensamma omtanke, beslöt landstinget att uti skrifvelse fästa hushållningssällskapets uppmärksamhet derå med anmodan att utse delegerade, som med sådana från landstinget sammanträdde för att uppgöra förslag om länets indelning i distrikt, bestämmande af aflönningarna, fördelning

af dertill erforderligt anslag emellan landstinget och hushållnings-sällskapet, vilkoren för anslaget åtnjutande och sättet för läkarnes tillsättande. Dessa delegerade afgåfvot sistlidet år förslag i ämnet och på grund af detta gjorde Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande framställning till samma års landsting om anslag för veterinärväsendets ordnande, men landstinget afslog denna framställning.

Med föranledande af vid sistlidet års landsting väckt förslag om åtgärder för inrättande af en *vårdsanstalt för sinnessjuka* och då hos Malmöhus läns landsting blifvit väckt förslag i enahanda syfte, utsåg samma års landsting en komité med uppdrag att vidtaga förberedande utredning af frågan och att, sedan

komitéen satt sig i förbindelse med den komité, som kunde vara af Malmöhus läns landsting utsedd, till påföljande landsting ingifva förslag å lämpligaste sättet att bereda vård åt sådane sinnessjuka och kroppsligt obotligt sjuka, som författningesenligt icke kunna till vård intagas å hospital eller sjukvårdsanstalt.

Endast de i föregående berättelser omnämnda mindre *helso-källor* finnas i länet och de begagnas endast af närboende bland allmogen, hvaremot *hafsbadinrättningen vid Båstad* begagnas af icke så få från andra orter.

I afseende på *fattigvården*, får Eders Kungl. Maj:ts Tab. N:o 14. Befallningshafvande hänvisa till tabell N:o 14.

Kristianstad i Landskansliet och Landskontoret den 16 December 1876.

TROLLE-WACHTMEISTER.

A. F. Lychou.

J. P. Borgström.

Tab. No 1.

FOLKMÄNGD.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.										
	Den 31 December enligt Presterskapets summariska uppgifter.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.						Bevärings- manskaf af alla 5 kl. enl. Form. H i nåd. förord. d. 9 Febr. 1861.	Enligt årets mönster- rullor approbe- rade be- värings- pligtige.										
				Hela folkmängden.			Deraf frie från mantalspen- ningar.														
	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.												
Å landsbygden.																					
År 1871	103,463	108,405	211,868	103,475	108,772	212,247	51,315	55,499	106,814	5,102	1,065										
» 1872	104,228	109,377	213,605	104,158	109,686	213,844	51,291	55,603	106,894	5,990	1,102										
» 1873	105,015	110,041	215,056	104,681	110,275	214,956	50,852	55,133	105,985	5,687	1,161										
» 1874	105,476	110,646	216,122	105,075	111,040	216,115	50,707	55,128	105,835	5,844	1,153										
» 1875	105,728	111,027	216,755	105,072	111,112	216,184	50,638	54,959	105,597	6,363	1,167										
I städerna.																					
<i>Kristianstad.</i>																					
År 1871	3,964	4,305	8,269	3,276	3,487	6,763	1,858	1,404	3,262	226	18										
» 1872	4,078	4,380	8,458	3,418	3,676	7,094	1,943	1,523	3,466	242	28										
» 1873	4,076	4,441	8,517	3,583	3,832	7,415	1,994	1,551	3,545	250	42										
» 1874	4,329	4,525	8,854	3,576	3,795	7,371	1,975	1,551	3,526	261	30										
» 1875	4,339	4,506	8,845	3,746	3,886	7,632	2,143	1,599	3,742	290	38										
<i>Simrishamn.</i>																					
År 1871	707	857	1,564	716	872	1,588	326	420	746	97	11										
» 1872	706	858	1,564	710	875	1,585	324	415	739	108	11										
» 1873	720	901	1,621	720	919	1,639	314	430	744	114	14										
» 1874	749	926	1,675	755	946	1,701	328	441	769	123	3										
» 1875	756	937	1,693	768	962	1,730	320	446	766	128	7										
<i>Engelholm.</i>																					
År 1871	879	912	1,791	868	887	1,755	446	364	810	66	9										
» 1872	883	916	1,799	858	885	1,743	437	352	789	67	7										
» 1873	882	932	1,814	859	903	1,762	431	366	797	80	9										
» 1874	898	949	1,847	901	926	1,827	534	380	914	75	8										
» 1875	900	983	1,883	905	964	1,869	450	407	857	89	8										
Summa för länets samtliga städer år 1875											5,995	6,426	12,421	5,419	5,812	11,231	2,913	2,452	5,365	507	53
I hela länet.																					
År 1871	109,013	114,479	223,492	108,335	114,018	222,353	53,945	57,687	111,632	5,491	1,103										
» 1872	109,895	115,531	225,426	109,144	115,122	224,266	53,995	57,893	111,888	6,407	1,148										
» 1873	110,693	116,315	227,008	109,843	115,929	225,772	53,591	57,480	111,071	6,131	1,226										
» 1874	111,452	117,046	228,498	110,307	116,707	227,014	53,544	57,500	111,044	6,303	1,194										
» 1875	111,723	117,453	229,176	110,491	116,924	227,415	53,551	57,411	110,962	6,870	1,220										

Tabb. N:is 2 och 3.
JORDBRUK OCH BOSKAPSSKÖTSEL.

	Hela egovidd.	D e r a f				Antal egare af odlad jord år 1871 till vidd af	4 tunnland och derunder.	Öfver 4 t. o. m. 40 tunnland.	Öfver 40 t. o. m. 900 tunnland.	Öfver 200 tunnland.	Antal brukare af odlad jord år 1871 till vidd af	4 tunnland och derunder.	Öfver 4 t. o. m. 40 tunnland.	Öfver 40 t. o. m. 900 tunnland.	Öfver 200 tunnland.
		trä-, humle- och kålgård.	åker och annan odlad jord.	naturlig äng.	skogbärande mark.										
		T u n n l a n d.													
År 1871.....	1,118,353	3,720	347,291	151,231	343,106	3,295	9,452	2,374	220	6,943	3,128	723	162		
" 1872.....	1,118,353	3,754	349,806	146,903	343,487	3,273	9,454	2,374	217	6,929	3,132	721	160		
" 1873.....	1,118,353	3,783	352,044	146,481	344,074	3,275	9,477	2,344	216	6,961	3,151	712	160		
" 1874.....	1,118,353	4,037	354,531	144,637	342,605	3,291	9,513	2,378	203	7,009	3,183	692	151		
" 1875.....	1,118,353	3,894	355,819	144,033	342,032	3,296	9,541	2,368	206	7,023	3,183	697	143		

Odlad egovidd år 1871 använd till.....	Höstsäd.	Vårsäd.		Potatis.	Andra rotfrukter.	Spånads-växter.	Gräs och andra foderväxter.		Andra växtslag.	Träde.
		Stråsäd.	Baljväxter.				till bete.	till skörd.		
		T u n n l a n d.								
" " " 1871 " ".....	57,777	114,838	9,145	33,714	641	2,293	50,794	36,431	1,874	39,913
" " " 1872 " ".....	59,234	115,079	9,376	34,468	629	2,294	54,993	36,386	370	41,507
" " " 1873 " ".....	59,518	115,881	9,310	37,258	474	2,314	43,937	40,582	647	42,461
" " " 1874 " ".....	62,075	115,160	9,125	41,116	448	2,199	34,454	43,306	604	43,258
" " " 1875 " ".....	63,339	120,727	8,948	41,930	442	2,090	32,561	40,312	586	45,242

	Hvete.		Råg.		Korn.	Hafre.	Bland-säd.	Ärter.	Bönor.	Vicker.	Bo-hvete.	Potatis.	Andra rotfrukter.	Lin och hampa.		Gräs och andra foderväxter till		Raps.
	höst.	vår.	höst.	vår.										frö.	spånads-ämne.	grön-foder.	hö.	
	T u n n o r.														Ctr.	Lass à 50 lisp.	T:nor.	
1871 hela utsädet af	5,029	22	46,683	2,636	40,995	69,724	10,721	5,390	391	2,674	501	164,177	—	2,351	—	—	—	72
1872 " " "	5,806	25	46,611	2,204	41,064	68,913	11,269	5,269	386	2,540	444	172,015	—	2,298	—	—	—	26
1873 " " "	6,343	10	44,565	281	44,617	60,388	11,694	5,562	392	3,158	319	186,215	—	2,314	—	—	—	9
1874 " " "	6,717	8	43,805	70	44,336	59,991	11,428	5,668	361	3,102	76	205,505	—	2,199	—	—	—	4
1875 " " "	6,955	10	44,852	66	45,724	62,777	11,656	5,332	436	3,222	82	209,575	—	2,090	—	—	—	4
1871 hela skörden af	37,599	105	320,597	9,985	280,248	451,624	71,432	28,385	1,302	14,600	2,126	1,294,048	22,912	4,590	2,891	11,017	94,218	4,332
1872 " " "	35,762	130	268,026	9,007	325,148	527,398	77,963	25,945	1,589	12,654	1,355	1,512,780	19,990	6,676	2,294	19,119	96,013	2,424
1873 " " "	50,438	50	329,308	1,408	360,030	535,912	86,981	27,810	1,493	15,418	3,425	1,713,005	22,180	6,942	4,628	24,882	131,470	1,132
1874 " " "	44,012	40	287,971	350	306,302	490,507	81,343	28,340	1,431	15,264	1,184	1,644,040	17,418	6,597	4,398	43,333	86,671	342
1875 " " "	45,478	50	292,862	310	325,598	498,017	85,626	28,418	1,953	16,064	1,415	1,676,600	18,860	7,033	4,448	41,426	87,114	359

Antal vid 1871 års slut underhållne.....	Hästar		Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ungnöt under 2 år.	Får.	Getter.	Svin.	Åsnor.
	öfver 3 år.	under 3 år.								
	T u n n l a n d.									
" " " 1871 " " ".....	33,213	5,631	10,838	1,628	59,747	26,043	87,201	756	43,045	1
" " " 1872 " " ".....	35,935	5,102	10,796	1,650	59,908	26,264	87,984	555	43,521	1
" " " 1873 " " ".....	36,908	5,489	11,631	1,686	65,055	27,921	94,282	461	50,397	—
" " " 1874 " " ".....	34,750	4,538	10,974	1,478	61,946	24,761	86,738	294	46,945	—
" " " 1875 " " ".....	36,129	4,959	11,429	1,550	64,504	25,623	89,675	317	52,272	—

Grundförbättring år 1871, vidd af.....	Nyodling.	Vatten-aftappning.	Underdikning.	Ängsvattning.	Mergling.	Skogssädd.	Skogs-plantering.							
								T u n n l a n d.						
								" " " 1871, " " ".....	1,660	185	4,380	116	10,050	263
" " " 1872, " " ".....	2,338	323	3,281	694	1,374	368	227							
" " " 1873, " " ".....	2,733	231	7,724	734	8,402	295	385							
" " " 1874, " " ".....	1,278	110	4,842	313	6,468	297	516							
" " " 1875, " " ".....	2,206	211	10,447	384	7,177	197	345							

Tab. N:o 4.
SKOGSHUSHÅLLNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Särskilda slag af skogar.	I Engelholms revir.					I Åhus revir.				
	Areal vid periodens slut.	Till ordnad skogshushållning indelade.	Afverkningsbelopp			Areal vid periodens slut.	Till ordnad skogshushållning indelade.	Afverkningsbelopp		
			År.	utfördt i				År.	utfördt i	
	Qvadratref.	Kubikfot.		penningvärde. Kronor.	Qvadratref.	Kubikfot.	penningvärde. Kronor.			
1) Kungl. Maj:ts och Kronan omedelbart tillhörige och under Dess disposition stående: Kronoparker och skogar: finnas ej.										
2) Boställens, kyrkors, läroverks och fromma stiftelsers.....	101,973	4,089	1871 1872 1873 1874 1875	27,500 18,600 51,400 43,300 50,300	2,750 1,860 5,140 4,300 5,030	88,734	9,688	1871 1872 1873 1874 1875	Ej uppgifvet.	
3) Häradssällmänningar:	} Finnas ej.									
4) Sockneallmänningar:										
5) Ekplanteringar:										
6) Mullbärsplanteringar:										
7) Andra skogsplanteringar:										
8) Flygsandsfält:										
a) Kungl. Maj:ts och Kronans, under egande rätt	—	—	—	—	—	1,382	under in- delning.	1871 1872 1873 1874 1875	2,800 3,772 5,252 3,048 2,939	364 829 1,147 584 784
b) Under Kungl. Maj:ts och Kronans disposition stående.....	9,275	7,283	—	284,000	42,600					
c) Under d:o bevakning och förvaltning	—	—	—	—	—	2,926	under in- delning.			
d) Under d:o uppsigt	—	—	—	—	—	15,671				
e) Öfrige flygsandsfält	—	—	—	—	—	11,402				

Tab. N:o 5.
DÖDADE ROFDJUR.

1.	2.	3.	4.	5.
År.	Räfvar.	Örnar.	Hökar, Ugglor och Ufvar.	Falkar och Glador.
1871.....	12	4	11	6
1872.....	10	3	15	5
1873.....	7	5	12	7
1874.....	8	6	8	3
1875.....	9	8	14	8
Summa	46	26	60	29

Tab. N:o 6.
HUSDJUR, DÖDADE AF ROFDJUR.

1.	2.	3.	4.
År.	Får.	Fjäderfa.	Skadan beräknad i penningvärde. Kronor.
1871	271	278	1,528
1872	273	371	1,544
1873	332	436	1,989
1874	333	611	2,171
1875	404	737	2,550
Summa	1,613	2,433	9,782

Tab. N:o 7 a.
BRUK, FABRIKER OCH MANUFAKTUR-INRÄTTNINGAR, ÅR 1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.			
	Antal fabriker		Drifkraft, bestående af:				Antal begagnade maskiner och redskap.	Egare eller innehafvare.		Arbeta re								Tillverkningsvärde. Kronor.				
	i gång.	ej begagnade.	kreatur.	vatten.	ång eller varmluft.	beräknade hästkrafter.		Eusam egare eller innehafvare.	Bodag.	öfver 18 år				under 18 år.					Summa.			
										Mästare.		vid fabriken man-tals-skrifne.		vid fabriken ej man-tals-skrifne.		m. q.				m. q.		
	Under året.	Antal.				m. q.		A n t a l.														
I städerna.																						
Boktryckerin	2	—	—	—	1	2	3	—	—	2	1	—	—	11	2	6	4	24	23,650			
Bryggerin	2	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	11	—	7	—	1	—	21	105,000			
Garfverin	2	—	—	—	—	—	2	2	—	—	3	—	4	1	—	—	—	8	47,900			
Jerngjuteri	1	—	—	—	1	6	5	1	—	—	1	—	—	40	—	—	—	41	218,257			
Mekanisk verkstad	1	—	—	—	1	20	62	1	—	—	1	—	—	158	—	—	—	159	323,763			
Tegelbruk	2	—	2	—	—	6	—	1	—	1	2	1	—	15	—	4	—	22	14,925			
Tobaksfabrik	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	10	4	6	—	21	60,000			
Summa för städerna	11	—	2	—	3	34	73	6	—	4	8	15	—	245	7	17	4	296	793,495			
Å landsbygden.																						
Atubruk	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	26	—	—	—	—	—	26	—			
Färgerin	5	—	—	1	1	7	14	5	—	—	1	8	2	—	—	1	—	12	5,000			
Garfverin	9	—	1	2	1	6	7	9	—	—	2	11	—	11	—	1	—	25	109,957			
Gjuteri och mekanisk verkstad	1	—	—	—	1	6	4	1	—	—	—	8	—	12	—	—	—	20	12,150			
Kimröksfabriker	2	—	—	1	—	60	10	1	—	—	4	2	—	3	—	—	—	9	40,000			
Klädesfabriker	2	—	—	1	—	10	15	1	—	—	3	3	9	8	3	2	—	28	22,000			
Krutbruk	1	—	—	1	—	40	7	—	—	1	2	5	—	8	—	—	—	15	60,000			
Pappersbruk	2	—	—	2	1	388	41	2	—	—	3	26	9	74	58	1	5	176	538,978			
Shoddy- och ullberednings dito	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	9	6	4	7	—	—	27	8,500			
Tegelbruk	14	—	13	—	—	36	8	13	1	—	9	1	—	67	6	17	1	101	96,957			
Ullspinnerin	4	—	—	4	—	6	13	4	—	—	1	—	—	1	2	1	1	6	11,697			
Summa för landsbygden	42	—	14	12	4	559	120	37	1	2	22	100	20	189	81	24	9	445	905,239			
Summa för städerna	11	—	2	—	3	34	73	6	—	4	8	15	—	245	7	17	4	296	793,495			
Summa för hela länet	53	—	16	12	7	593	193	43	1	6	30	115	20	434	88	41	13	741	1,698,734			

Tab. No 7 b.

HANDTVERKERIEN ÅR 1875.

1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.
Handtverkare, som med biträde af annan än hustru och hemmavarande barn till afsalu tillverkat handtverkeri-arbeten eller såsom yrke utöfvat annan handtering.	Män.	Qvin- nor.	Arbetare.		Handtverkare, som med biträde af annan än hustru och hemmavarande barn till afsalu tillverkat handtverkeri-arbeten eller såsom yrke utöfvat annan handtering.	Män.	Qvin- nor.	Arbetare.	
			m.	q.				m.	q.
I Städerna.					Å landsbygden och i köpingen.				
Bagare	10	2	27	5	Bagare	34	1	33	24
Barberare	3	—	2	—	Borstbindare	1	—	1	—
Bleckslagare	5	1	8	—	Bryggare	5	—	8	—
Bokbindare	7	—	7	—	Byggmästare	1	—	4	—
Bryggare	4	—	2	—	Färgare	21	—	35	—
Bundtmakare	1	—	1	1	Garfvare	14	1	23	—
Cigarrmakare	—	1	2	—	Gjutare	1	—	2	—
Färgare	6	—	9	3	Gördelmakare	1	—	1	—
Garfvare	9	—	14	—	Kakelugnsmakare	5	—	11	—
Glasmästare	1	—	1	—	Kardmakare	1	—	1	—
Guldsmeder	8	—	4	—	Kopparslagare	10	—	22	—
Gördelmakare	2	—	1	—	Krukmakare	4	—	6	—
Handsmakare	1	—	3	1	Limkokare	2	—	2	—
Hattmakare	3	—	3	—	Maskinbyggare	1	—	2	—
Kakelugnsmakare	8	—	6	—	Murare	11	—	12	—
Klockgjutare	1	—	1	—	Målare	17	—	23	—
Kopparslagare	11	—	15	—	Repslagare	3	—	6	—
Krukmakare	7	2	4	—	Sadelmakare	3	—	4	—
Murare	14	—	9	—	Skomakare	137	—	203	—
Målare	11	—	25	—	Skräddare	164	7	271	7
Nålmakare	1	—	—	—	Slagtare	3	—	4	—
Repslagare	5	—	7	—	Smeder	266	1	446	—
Sadelmakare	10	—	11	—	Snickare	68	—	103	—
Skomakare	24	—	35	1	Spinnare	3	—	9	1
Skräddare	23	—	25	—	Stafhuggare	1	—	2	—
Slagtare	3	—	1	—	Stenhuggare	8	—	32	—
Smeder	8	—	22	—	Strumpstickare	1	—	1	—
Snickare	22	—	37	—	Svarfvare	2	—	2	—
Snörmakare	2	—	1	—	Timmermän	3	—	5	—
Socketbagare	5	1	2	1	Träskomakare	2	—	2	—
Svarfvare	3	—	2	—	Tunnbindare	5	—	5	—
Tapetserare	1	—	1	—	Urmakare	5	—	6	—
Timmermän	5	—	—	—	Vagnmakare	22	—	30	—
Tunnbindare	6	—	11	—					
Urmakare	9	—	9	—					
Vagnmakare	3	—	1	—					
Summa	242	7	309	12	Summa	825	10	1,317	32

Tab. N:o 8.

ALLMÄNNA VÄGAR, GÄSTGIFVERIN OCH SKJUTSNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Särskilda slag af vägar.	Längd i mil				Kostnad i kronor för de under perioden				Gästgifverins antal vid periodens slut.	Antal hästar, utgångne		
	af hvarje slag af motstående vägar	af inderlade, med skjutsstationer försedda vägar	af fulländade och afsyade nya vägar	af omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor	fulländade nya vägar		omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor			år.	till kungs- och kronoskjuts.	till gästgifveriskjuts.
					af statsmedel.	af kommunernas medel.	af statsmedel.	af kommunernas medel.				
	vid periodens slut.	under perioden.										
Allmänna landsvägar.....	58,89	58,89	2,3	3,5	19,000	—	7,500	640	31	1871 1872 1873 1874 1875	892	11,142
Häradsvägar.....	82,86	20,8	0,13	0,5	—	10,256	—	260	6		575	15,025
Socknävägar.....	153,5	1,4	1,7	—	—	—	—	3,158	—		795	22,691
I städer.....	—	—	—	—	—	—	—	—	3		455	22,617
Summa	295,25	81,09	4,13	4,0	19,000	10,256	7,500	4,058	40	—	3,234	88,530
deraf med skjutsentreprenad.....	—	—	—	—	—	—	—	—	33	—	—	91,764

Tab. N:o 9 a.

SJÖFART, ÅR 1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
	Till utrikes sjöfart begagnade.									Till inrikes sjöfart begagnade.								
	Seglande.			Med ångmaskin försedda.			Besättning.			Seglande.			Med ångmaskin försedda.			Besättning.		
	Antal.	Dräktighet.		Antal.	Dräktighet.		Maskinister, äldre och sjöfolk.	Skeppare.	Maskinister, yngre och sjöfolk.	Antal.	Dräktighet.		Antal.	Dräktighet.		Maskinister, äldre och sjöfolk.	Skeppare.	Maskinister, yngre och sjöfolk.
		Nyläster.	Register-ton.		Nyläster.	Register-ton.					Nyläster.	Register-ton.		Nyläster.	Register-ton.			
För städerna.....	105	2,906	—	1	—	211,87	30	91	350	27	223	—	1	—	18,84	6	28	79
För landsbygden och köpingen.....	40	1,549	—	—	—	—	—	40	208	75	977	12	—	—	—	—	75	257
Summa för länet	145	4,455	—	1	—	211,87	30	131	558	102	1,200	12	1	—	18,84	6	103	336

Tab. N:o 9 b.
HANDLANDE OCH DERAS BETJENING, ÅR 1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
	Handlande.		Betjening.		Bevilling i och för rörelsen. Kronor.
	Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.	
I städerna.					
1:o Handlande, som idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe	89	14	117	30	4,059,89
2:o Handlande, som utom den ort, der de äro bosatta, sjelfva eller genom andra kringföra eller annorlunda till salu utbjuda varor	1	—	—	—	20,00
Summa	90	14	117	30	4,079,89
Å landsbygden och i köpingen.					
1:o Handlande, som idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe	354	31	141	33	1,086,15
2:o Handlande, som utom den ort, der de äro bosatta, sjelfva eller genom andra kringföra eller annorlunda till salu utbjuda varor	10	—	3	—	9,50
Summa	364	31	144	33	1,095,65

Tab. N:o 10 a.
HEMMAN OCH JORDLÄGENHETER M. M. Å LANDSBYGDEN, ÅR 1875.

1.	2.		3.	4.	5. 6. 7. 8.				9.
	H e m m a n .				A n t a l				Taxerings- värde. Kronor.
	M a n t a l		Bruk- nings- delar.	jordtorp.	ryttare, soldat- och båts- manstorp.	back- stugor.	andra lägen- heter.		
oförmedlade.	nuvarande.								
A) Krono-egendomar.									
1) Under allmän disposition.									
a) Kungs- och ladugårdar		33,375		57	—	4	3		
b) Säterin		14,750		—	—	—	—		
c) Hemman		11,417		20	—	18	—		
d) Boställen		196,326		167	—	113	29		
f) Jordlägenheter		—		424	—	—	13		
g) Fiskerin		—		—	—	—	9		
h) Verk och inrättningar		—		—	—	—	154		
2) Under enskild disposition.									
b) Hemman		30,048		—	—	3	—		
d) Jordlägenheter		—		576,25	—	5	—		
e) Fiskerin		—		—	—	—	77		
f) Verk och inrättningar		—		—	—	—	20		
B) Skatte-egendomar.									
a) Boställen	3,701,359	0,500	20,678	—	—	—	—		123,311,706
b) Säterin		16,283		38	—	9	—		
c) Hemman		1,389,807		1,495	—	881	—		
d) Jordlägenheter		—		2,309,25	142	310	—		
e) Fiskerin		—		—	—	—	153,50		
f) Verk och inrättningar		—		—	—	—	538,83		
C) Frälse-egendomar.									
a) Boställen		13,875		—	—	—	—		
b) Säterin och ladugårdar		177,854		28	—	2	—		
c) Insocknehemman		508,106		393	—	72	—		
d) Utsocknehemman		603,626		384	—	119	—		
e) Jordlägenheter		—		2,777,50	59	34	—		
f) Fiskerin		—		—	—	—	25		
g) Verk och inrättningar		—		—	—	—	303,67		
Summa	3,701,359	2,995,967	20,678	8,669	201	1,570	1,326	123,311,706	

Tab N:o 10 b.

JORDOMRÅDE OCH EGENDOMAR I STÄDERNA.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Städernas namn.	År.	Tomter.		Antal nybygda boningshus.	Jordar och lägenheter.						Taxeringsvärde i kronor.		
		Antal			Åker.	Äng.	Skog.	Betesmark.	Summa jordareal.	Nuvarande mantal.	Af hus och tomter.	Af jordar.	Summa.
		bebygda.	obebygda.										
Kristianstad 1)	1871	259	17	—	3,194,40	2,375,91	—	—	5,570,31	15	5,024,600	283,000	5,307,600
	1872	259	17	—	3,194,40	2,375,91	—	—	5,570,31		5,188,200	283,000	5,471,200
	1873	259	17	2	3,194,40	2,375,91	—	—	5,570,31		5,240,100	283,000	5,523,100
	1874	259	17	5	3,156,44	2,372,31	—	—	5,528,75		5,358,900	283,000	5,641,900
	1875	259	17	5	3,156,44	2,372,31	—	—	5,528,75		5,990,900	283,000	6,273,900
Simrishamn 2)	1871	136	4	3	1,871,27,50	—	—	289,62,50	2,160,90	3½	737,300	113,500	850,800
	1872	136	4	4							747,000	113,500	860,500
	1873	136	4	5							776,700	113,500	890,200
	1874	201	24	6							839,900	113,500	953,400
	1875	201	24	5							907,200	113,500	1,020,700
Engelholm	1871	123	—	—	—	—	—	—	—	4½	1,026,500	100,300	1,126,800
	1872	—	—	1	—	—	—	—	—		1,046,700	100,300	1,147,000
	1873	—	—	1	—	—	—	—	—		1,104,600	126,200	1,230,800
	1874	—	—	1	—	—	—	—	—		1,151,300	125,200	1,276,500
	1875	—	—	3	—	—	—	—	—		1,184,000	125,200	1,309,200

1) Dessutom eger staden hemmanet N:o 1, ¾ mantal Bockeboda i Gärd's härad, Skepparslöfs socken med en jordareal af 3,897 kvadratref.

2) Utom ofvan upptagna donationsjord eger staden:

Utmarken Skansen	innehållande en areal af	259	qv.-ref	40	qv.-st.
» Gränemaden	»	329	»	—	»
» Hallarne och Tobisvikssanden	»	1,037	»	05	»

Tillsammans 1,625 qv.-ref 45 qv.-st.

Obs. Vid uppmätning och ny nummerering af staden år 1874 blef tomtantalet ökad, på sätt uppgiften visar.

Tab. N:o 11.

LAGA SKIFTEN, ÅREN 1871—1875.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	
År.	Sokla skiftens antal.	A f s l u t a d e l a g a s k i f t e n .																								
		Skiftade mantal.		Qvarboende del-egares					Utflyttade del-egares					Summa skiften.					Skiftade kvadratref.					Utgifter till landtmätare och gode män.	Öfriga beräknade utgifter.	
		Antal.	Oförmedlade.	Nuvarande.	skiftesantal.				Summa.	skiftesantal.				Summa.	Åker.	Äng.	Odlingsmark.	Afrösningsjord.	Impediment.	Summa.	Kronor.	Kronor.				
					1.	2.	3.	4.		4.	1.	2.	3.										4.	4.		
1871...	6	3	—	4,313	42	6	—	—	—	48	26	—	—	—	—	—	26	80	2,550	6,904	3,862	10,253	103	23,672	3,183	5,912
1872...	10	3	—	3,187	11	2	—	—	—	13	28	—	—	—	—	—	28	43	2,022	1,753	2,814	1,766	52	8,407	2,326	11,636
1873...	8	2	—	2,750	6	—	—	—	—	6	10	3	—	—	—	—	13	22	181	308	213	873	40	1,615	1,494	2,472
1874...	3	2	—	0,500	1	1	—	—	—	2	15	1	—	—	—	—	16	20	363	1,006	539	1,368	23	3,299	1,449	4,550
1875...	5	2	—	5,437	6	4	—	—	—	10	25	21	—	—	—	—	46	81	3,898	6,143	698	9,989	327	21,055	5,625	9,950
Summa	32	13	—	16,187	66	13	—	—	—	79	104	25	—	—	—	—	129	246	9,014	16,114	8,126	24,249	545	58,048	14,077	34,520

Tab. No 12.

STATS- OCH RIKSGÄLDSMEDLEN, AREN 1871—1875.

D e b e t.					K r e d i t.				
	Statsmedel.		Riksgäldsmedel.			Statsmedel.		Riksgäldsmedel.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.		Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
1871.					1871.				
Ingående balans för behållning	288,715	20	109,458	08	Ingående balans för skuld	34,926	82	—	—
Inkomster	4,040,136	63	149,583	33	Afkortningar	39,779	73	2,352	26
Ankomna remisser	122,012	61	3,000	—	Utgifter	576,033	23	4,715	54
Utgående balans för skuld	106,427	09	—	—	Afgångna remisser	3,444,242	78	107,036	79
Summa	4,557,291	53	262,041	41	Utgående balans för behållning	462,308	97	147,936	82
I behållning inräknade restantier ^{30/4} 1871.....	29,739	40	1,665	52	Summa	4,557,291	53	262,041	41
					I behållning inräknade restantier ^{30/4} 1872.....	8,487	52	1,262	—
1872.					1872.				
Ingående balans för behållning	462,308	97	147,936	82	Ingående balans för skuld	106,427	09	—	—
Inkomster	4,264,949	92	149,716	99	Afkortningar	16,180	97	2,917	25
Ankomna remisser	51,457	71	—	—	Utgifter	637,967	22	5,328	82
Utgående balans för skuld	127,229	03	—	—	Afgångna remisser	3,726,000	—	142,338	84
Summa	4,905,945	63	297,653	81	Utgående balans för behållning	419,370	35	147,068	90
					Summa	4,905,945	63	297,653	81
					I behållning inräknade restantier ^{30/4} 1873.....	10,090	07	1,639	24
1873.					1873.				
Ingående balans för behållning	419,370	35	147,068	90	Ingående balans för skuld	127,229	03	—	—
Inkomster	5,075,027	24	119,518	27	Afkortningar	13,701	—	1,902	32
Ankomna remisser	25,144	85	3,000	—	Utgifter	664,835	24	4,686	02
Utgående balans för skuld	100,870	81	—	—	Afgångna remisser	4,368,100	—	143,781	95
Summa	5,620,413	25	269,587	17	Utgående balans för behållning	446,547	98	119,216	88
					Summa	5,620,413	25	269,587	17
					I behållning inräknade restantier ^{30/4} 1874.....	10,704	48	1,374	54
1874.					1874.				
Ingående balans för behållning	446,547	98	119,216	88	Ingående balans för skuld	100,870	81	—	—
Inkomster	4,560,534	18	—	—	Afkortningar	14,946	43	—	—
Ankomna remisser	50,134	09	—	—	Utgifter	671,190	99	11	76
Utgående balans för skuld	105,963	62	—	—	Afgångna remisser	3,713,006	78	119,205	12
Summa	5,163,179	87	119,216	88	Utgående balans för behållning	663,164	86	—	—
					Summa	5,163,179	87	119,216	88
					I behållning inräknade restantier ^{30/4} 1875.....	10,039	74	—	—
1875.					1875.				
Ingående balans för behållning	663,164	86	—	—	Ingående balans för skuld	105,963	62	—	—
Inkomster	5,264,393	76	—	—	Afkortningar	11,214	64	—	—
Ankomna remisser	303	63	—	—	Utgifter	779,936	97	—	—
Utgående balans för skuld	104,502	59	—	—	Afgångna remisser	4,377,665	26	—	—
Summa	6,032,364	84	—	—	Utgående balans för behållning	757,584	35	—	—
					Summa	6,032,364	84	—	—
					I behållning inräknade restantier ^{30/4} 1876.....	9,935	15	—	—

Tab. N:o 13.
S P A R B A N K E R.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
År.	Sparbanker.	Delegare.			Delegarnes fond.				Sparbankens egen fond.		
		Tillkomne nya	Afgångne	Qvarstående vid årets slut.	Insatta belopp	Godtgjorda räntor	Uttagna belopp	Behållning vid årets slut.	Inkomster.	Förvaltningskostnader m. m.	Behållning vid årets slut.
	under året.			under året.				Kronor.			
Antal.	Antal.			Kronor.				Kronor.			
1871	1) 23	6,429	1,799	25,928	1,829,237	196,702	770,301	4,852,453	54,258	27,068	291,187
1872	1) 25	7,270	2,066	31,132	2,250,721	292,604	1,061,027	6,334,752	58,835	29,570	320,552
1873	1) 30	8,565	2,631	37,066	2,818,076	341,469	1,341,341	8,152,955	71,096	31,107	361,567
1874	1) 35	7,938	3,021	42,373	2,770,317	431,339	1,750,694	9,686,736	89,440	38,668	414,736
1875	41	7,836	3,550	46,660	2,343,032	483,079	2,047,678	10,465,169	119,218	70,737	467,631

1.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
År.	Klassifikation af sparbanksdelegarne efter deras inestående behållning vid årets slut.														
	I nedanstående antal sparbanker.	Under 10 Kronor.		10—50 Kronor.		50—100 Kronor.		100—500 Kronor.		500—1,000 Kronor.		Öfver 1000 Kronor.		S u m m a.	
		Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.	Delegare.	Behållning.
Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.
1871	2) 19	4,681	17,368	6,478	168,247	3,304	228,245	6,680	1,478,516	1,448	990,472	858	1,553,300	23,449	4,436,149
1872	2) 21	5,403	20,406	7,543	194,400	3,835	258,151	8,112	1,867,477	1,987	1,318,706	1,120	2,034,455	28,000	5,693,596
1873	2) 27	6,258	25,319	9,100	233,950	4,639	327,121	9,836	2,299,394	2,657	1,811,258	1,553	2,738,109	34,043	7,435,150
1874	2) 33	7,604	30,088	11,099	297,440	5,894	436,623	11,323	2,706,290	3,170	2,153,810	2,071	3,787,310	41,161	9,411,561
1875	41	8,707	35,837	13,186	346,522	6,417	442,820	12,528	2,949,426	3,465	2,373,332	2,357	4,317,232	46,660	10,465,169

1) Den omständigheten, att till denna femårsberättelse nu aflemnats uppgifter från flere sparbanker än till de genom Statistisk Tidskrift meddelade redogörelserna för hvardera af åren 1871—1874, förklarar skillnaderna mellan dessa båda slags publikationer.
2) I klassifikationen ingår ej: Vittsjö sockens sparbank för åren 1871 och 1872, Ingelstads och Jerrestads härads sparbank och Borrby sparbank för 1871—1873, — Strövelstorps församlings sparbank för 1871—1874 och — Hjeruarps sparbank för 1874.

Tab. N:o 14.
F A T T I G V Ä R D E N.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	
År.	Fattigvårds-samhällen				Antal fattighjon, som erhållit full försörjning.								Antal af fattigvården understödde, som ej fått full försörjning.			Fattigvårdens									
	med gemensam fattigvård.		med fattigvården roteris delad.		Äldre personer, vårdade				Barn, vårdade i och utom fattighus.				Summa.		Summa af båda könen.	Afkastning af egendom, kollekt m. m.		Personel afgift.	Tillskott		Ersättning		Summa utgifter i och för fattigförsörjning.	Summa inkomster.	
	antal rotar.		antal fattighus.		i fattighus.		på annat sätt.		i fattighus.		Summa.		Summa af båda könen.	m.	q.	Summa.	m. m.	afgift.	efter fyrk eller bevilning.	efter annan grund.	af statsmedel.	af annat fattigvårds-samhälle.	Kronor.	Kronor.	
	m.		q.		m.		q.		m.		q.		m.	q.	m.	q.	m. m.	afgift.	efter fyrk eller bevilning.	efter annan grund.	af statsmedel.	af annat fattigvårds-samhälle.	Kronor.	Kronor.	
1871	132	16	44	103	236	451	584	714	763	708	1,583	1,873	3,456	1,547	2,717	4,264	21,662	30,498	173,848	11,036	3,553	1,515	242,112	232,686	
1872	132	16	44	104	230	450	590	717	799	738	1,619	1,905	3,524	1,585	2,667	4,252	20,612	31,570	180,854	9,617	2,701	536	245,890	243,199	
1873	132	16	44	111	212	431	544	709	783	713	1,539	1,853	3,392	1,475	2,622	4,097	24,791	32,878	183,919	9,095	2,127	564	253,374	243,478	
1874	132	16	44	111	214	427	532	712	747	698	1,493	1,837	3,330	1,537	2,762	4,299	27,239	34,127	184,468	9,786	2,253	690	258,563	246,900	
1875	132	16	44	111	214	396	530	706	789	734	1,533	1,836	3,369	1,540	2,970	4,510	25,453	34,027	194,888	10,382	1,483	687	266,920	258,769	

